

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Kritický a čtenářský ohlas diverzity v young adult
literatuře**

Bakalářská práce

Autor práce: Anna Hetešová

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Jana Čeňková Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 25.4.2023

Anna Hetešová

Bibliografický záznam

HETEŠOVÁ, Anna, 2023. *Kritický a čtenářský ohlas diverzity v young adult literatuře*. Praha. 40 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jana Čeňková Ph.D.

Rozsah práce: 71 701 znaků

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá kritickým a čtenářským ohlasem sexuální a rasové diverzity v young adult (YA) literatuře. V první řadě se snaží definovat pojmy YA literatura, diverzita a recenze. Blíže popisuje specifika této literární kategorie a jejích čtenářů spolu s pojmy žánrů dystopie a fantasy. Zaměřuje se také na diverzní reprezentaci rasy a sexuality v literatuře pro adolescenty. Následně analyzuje diverzitu knih *Hunger Games: Aréna smrti* Suzanne Collinsové a *Šest vran* Leigh Bardugho včetně jejich českého i zahraničního mediálního ohlasu. Práce analyzuje díla z pohledu reprezentace diverzity, a nakonec je brán v potaz čtenářský i kritický komentář k tématu vybraných diverzit. Českou mediální scénu zastupuje v této práci knižní uživatelský web Databazeknih.cz, literárně zaměřené časopisy Pevnost a XB-1 a zpravodajský web iDNES.cz. Zahraniční ohlas reprezentuje čtenářský web Goodreads a literární rubriky časopisů The New York Times, Publishers Weekly a KIRKUS. Cílem práce je zjistit, jak velký je ohlas na rozmanitost témat diverzity v YA literatuře. Komparace jak uživatelských, tak profesionálních názorů určuje váhu, kterou diverzita v dnešní době klade na knižní hodnocení.

Abstract

This bachelor's thesis deals with the critical and reader response to sexual and racial diversity in young adult (YA) literature. First of all, It tries to define the terms YA literature, diversity and review. It describes the specifics of this literary category and its readers, together with a description of the dystopia and fantasy genres. It also focuses on the diverse representation of race and sexuality in adolescent literature. Subsequently, it analyzes the diversity of the books *Hunger Games* by Suzanne Collins and *Six Crows* by Leigh Bardugh, including their Czech and foreign media coverage. The publications are first described in terms of plot, then the characters and their environment are examined from the point of diversity, and finally reader and critical comments on the topic of representation of selected diversities are taken into account. In this thesis the Czech media scene is represented by the readers website databazeknih.cz, the literary magazines Pevnost and XB-1, as well as the website iDNES.cz. The reader website Goodreads and the literary sections of The New York Times, Publishers

Weekly and KIRKUS magazines represent the foreign reviews. Last but not least, the media coverage of the given books is compared. The aim of the thesis is to find out how significant is the response to diversity in YA and whether it is positive or not. By comparing both user and professional opinions, it determines the weight that diversity places on book reviews today

Klíčová slova

Young adult literatura, literatura, diverzita, rasa, LGBTQ+, recenze, fantasy, dystopie, Hunger Games, Aréna smrti, Šest vran

Keywords

Young adult literature, literature, diversity, race, LGBTQ+, review, fantasy, dystopia, Hunger Games, Six of Crows

Title

Critical and reader response to the diversity in young adult literature

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janě Čeňkové Ph.D. za její trpělivost, cenné rady a poznatky poskytnuté během psaní mé bakalářské práce. Chtěla bych také poděkovat své rodině za morální podporu během celého procesu tvorby.

Obsah

Úvod.....	1
1. Young adult literatura.....	3
1.1. Definice YA literatury a vymezení cílové skupiny čtenářů	5
1.2. Charakteristické znaky young adult literatury.....	7
1.2.1. Očima dospívajícího hrdiny.....	8
1.2.2. Absence rodičů.....	8
1.2.3. Milostný trojúhelník.....	8
1.2.4. Archetyp vyvoleného hrdiny.....	9
1.3. Odvětví young adult subžánrů	9
1.3.1. Dystopická YA literatura	10
1.3.2. Fantasy YA literatura	10
2. Diverzita v literatuře	12
2.1. Diverzita sexuální orientace	13
2.2. Diverzita rasy.....	14
3. Vymezení pojmů literární kritika a recenze.....	16
4. Metodologie.....	17
5. Interpretace románu Hunger Games: Aréna smrti.....	18
5.1. Téma diverzity románu Hunger Games: Aréna smrti	19
5.2. Ohlas diverzity knihy Hunger Games: Aréna smrti	20
6. Interpretace románu Šest vran	23
6.1. Diverzita v knize Šest vran.....	24
6.2. Ohlas diverzity knihy Šest vran.....	25
7. Porovnání diverzity děl.....	28
Závěr.....	29
Summary	31
Zdroje	33
Výchozí literatura.....	33
Čtenářské recenze a literárně kritické články	33
Odborné zdroje.....	36

Úvod

Young adult (YA) literatura se stala během posledních let jednou z nejrychleji se rozvíjejících literárních oblastí. Její primární cílovou skupinou jsou adolescenti, jenž v knihách hledají reprezentaci sebe sama a kteří si teprve definují vlastní názory na svět. Témata diverzity rasy a sexuality se během posledních dekad popularizovala nejen v televizním průmyslu, ale i v literatuře a reprezentace rasově diverzních jedinců stejně jako LGBTQ+ postav se tedy stala důležitým kulturně společenským tématem.

O zobrazování diverzity v uměleckých odvětvích se zajímám již delší dobu. Díky dospívání v stereotypním heteronormativním českém prostředí si dobře uvědomuji, jaký vliv na mě a mou osobnost mělo objevování nových názorů, kultur a společenského smýšlení skrze četbu, sledováním televizních obrazovek a na plátnech obrazů. V době mého dospívání však tento fenomén nebyl rozšířen v takové míře, v jaké je dnes. Kromě skutečnosti, že tehdy zatím v Česku kategorie young adult literatury nebyla vůbec uznávána, díla pro adolescenty zabývající se rasou a sexuální orientací nebyly v běžném hledáčku ani dospívajících čtenářů ani knihkupectví a knihoven. Když jsem tedy šla o dekádu později nakupovat knihu pro mou mladší sestru, byla jsem překvapena množstvím populárních diverzních titulů, ze kterých jsem mohla si vybírat. Zajímalo mě, jaké jsou na tato díla ohlasy a jak velkou váhu čtenáři nese zobrazování různorodých témat.

Díla pro můj výzkum byla vybrána dvě. *Hunger Games: Aréna smrti* od Suzanne Collinsové (*The Hunger Games* 2008, česky 2010) jakožto průkopník dystopického žánru a jeden z nejpopulárnějších zástupců young adult literatury v 21. století a fantasy kniha *Šest vran* od autorky Leigh Bardugho (*Six of Crows* 2015, česky 2017), která se od svého vydání vyšplhala na přední příčky populárních YA publikací.

Z hlediska struktury se tato práce nejdříve věnuje definování pojmu YA literatura a jejímu vývoji. Specifikuje cílovou čtenářskou skupinu a charakteristické znaky obsahu této literární kategorie. Dále také popisuje žánry, jež YA obsahuje a blíže specifikuje žánry dystopie a fantasy, kterým připadají vybrané analyzované tituly. Vysvětluje diverzitu rasy a sexuality, jejich význam v literárním kontextu a poté vymezuje pojmy literární kritiky a recenze.

Druhá část práce se zabývá interpretací děl spolu s obsahovou analýzou jejich ohlasu z vybraných zdrojů. Po interpretaci obsahu románů jsem vytyčila míru diverzity, která se

v nich vyskytuje a následně i pokrytí tohoto tématu v tuzemském i zahraničním mediálním prostředí. Českou mediální scénu zastupuje v práci uživatelský web Databazeknih.cz, literárně zaměřené časopisy Pevnost a XB-1 a také zpravodajský portál iDNES.cz. Zahraniční ohlas reprezentuje čtenářský web Goodreads a literární rubriky časopisů The New York Times, Publishers Weekly a KIRKUS. Tyto ohlasy jsou poté komparovány. Cílem této práce je tedy kromě definice stěžejních termínů a interpretace diverzity vybraných děl i určení míry a pozitivivity mediálního a čtenářského ohlasu pomocí kvalitativní obsahové analýzy.

Práce se místy odchyluje od původní teze ve struktuře, cíli a použitých zdrojích potřebných pro analýzu. Tyto změny byly provedeny po podrobnějším zkoumání tématu a z důvodu lepší návaznosti textu. V práci není zkoumáno, jak se diverzita v YA knihách během let proměnila, jelikož byl vybrán příliš malý vzorek. Místo toho analyzuje úroveň čtenářského a kritického ohlasu, což pomůže stanovit postoj společnosti k zobrazování diverzity v YA literatuře. Některé zdroje byly čerpány z digitální online knihovny akademických textů Perlego, která nezobrazuje stránkování publikací. Takové citace tedy nejsou opatřeny číslem stránky. Veškeré překlady citací ze zahraničních zdrojů jsou provedené mnou.

1. Young adult literatura

Young adult (dále také YA) literatura je historicky poměrně mladou publicistickou oblastí. Vlastně již samotná adolescence, jako životní fáze, byla do druhé světové války zřídka uznávaná a k její separaci od dětství a dospělosti napomohlo až zřízení systému všeobecného školství (Macek, 2003, s. 11). Vytvoření sociálního prostoru pro mladé lidi, v němž jsou vystaveni neustálé společnosti jejich vrstevníků, bylo kritické pro pozdější vývoj YA literatury. Nová kultura mladistvé generace se začala tvořit právě v návaznosti na vznik zcela nového odvětví společných zájmů a zkušeností adolescentů. Byla soustředěna na středoškolský společenský život, zejména na nově populární studentské spolky a bratrstva. (Cart, 2016, s. 5) To také vytvořilo mezeru na trhu pro novou sekci literatury mířenou na adolescentní studenty.

Přestože pojem YA literatury se začal pravidelně používat ve Spojených státech amerických až v 60. letech 20. století, díla spadající pod tento žánr můžeme datovat už k vydání knihy *Seventeenth summer* od autorky Maureen Daly roku 1940. Publikace byla sice původně vydaná jako literatura pro dospělé, ale rychle si vydobyla úspěch u teenagerů, a díky respektu dospělých kritiků se na ni začalo pohlížet jako na prototyp “juniorské literatury.” (Pattee, 2011) Později v 60. letech definovala pojem YA literatura organizace YASLA (Young Adult Library Services Association) jako žánr pro čtenáře mezi 12 a 18 lety, který je zasazen do moderního světa a řeší každodenní problémy pubertálních jedinců (Cart, 2008). V České republice se pojem YA začal vyskytovat teprve během posledních let, a to prvořadě ve čtenářských komunitách, nikoliv v marketingovém a odborném sektoru. Můžeme zde však pozorovat používaný český ekvivalent – literatura pro děti a mládež (dále také LPDM), jež je „určována příjemcem zpravidla ve věku 3-16 let.“ (Čeňková, 2006, s. 12)

YA literatura je termín ze své podstaty amorfnní a těžko definovatelný. Jeho proměnlivost je vázaná na kulturní a společenské proměny, které určují jeho kontext. (Cart, 2008) Spíše než jako žánr založený pouze na společných dějových či stylistických charakteristikách, je YA kategorií knih vymezující cílovou čtenářskou skupinu. (Králíková, 2017) V průběhu času věková kategorie, které je tato literatura určena, expandovala alespoň na dvojnásobek svého původního rozpětí, a s tím se rozrostly sub-žánry, jež YA literatura obsahuje.

Zatímco některé znaky YA literatury zůstávají neměnné, jedná se nyní o jeden z nejrozvinutějších literárních směrů dnešní doby. Literatura pro mladé čtenáře, která byla

dříve kriticky odmítána jakožto lehké a nedůležité čtení, se najednou vyvinula v prostor pro literární rozvoj. Stala se z ní “literatura, která vítá umělecké inovace, experimenty a podstupování rizika.” (Cart, 2008) Z pohledu žánrového zasazení tohoto literárního směru se dnes již zpravidla nejedná o literaturu současného světa s reálnými problémy adolescentů, ale se více propojuje například s žánry dystopie, fantasy a sci-fi. Dne 17. ledna 2000 byl vyhlášen první vítěz ocenění Michaela L. Printze spolu se třemi čestnými uznáními za nejlepší YA knihy dle literární hodnoty. Tato cena se předává dodnes. (Cart, 2016) “V důsledku těchto a dalších inovací se literatura pro mladé dospělé stala jednou z nejdynamičtějších kreativně vzrušujících oblastí publikování.” (Cart, 2008)

YA literatura byla a místy stále je tvrdě kritizovanou oblastí literatury. Jelikož je tento typ literatury velice obsáhlý, široké je i spektrum kvality děl. Na jedné straně můžeme narazit na lehkou brakovou literaturu, avšak na druhé straně budou již komplexněji propracovanější příběhy. „Kategorie YA si tedy rozhodně nezaslouží pouze kritiku – v jejích řadách je možno objevit i literárně hodnotná díla“ (Stupková, 2018). Nyní je vyučovanou látkou na univerzitách po celém světě a má bohaté zastoupení i v knihovnách pro mladší studenty. Právě tam se mnoho knihovníků snaží dostat co nejvíce YA literatury. „Během dospívání je tradiční odkládání četby“ (Owen, 2003, s. 11), je proto třeba aby, dospívajícím jedincům byla poskytnuta podpora pro čtení jejich vlastní literatury, která je psaná jejich jazykem, o jejich životních zkušenostech a pro jejich čtenářské naplnění. (Owen, 2003, s. 11) „Lidé, kteří mají pocit, že za své úsilí nejsou náležitě odměněni, mohou ztratit odvalu a přidat se k milionu dospělých, kteří již nečtou, neprohlížejí si ani neposlouchají materiály pro osobní naplnění nebo potěšení.“ (Nilsen et al., 2014, s. 15)

Ke konci 20. století do „literatury pro děti a mládež začala vnikat tabuizovaná a v socialistických státech často ideově nevhodná témata (smrt, stáří, handicap, ekologie, politika, drogová závislost aj.)“ (Čeňková, 2006, s. 17) Tento jev můžeme přenést i na americkou YA literaturu, která v tomto období zaznamenávala zrození realistické fikce. Knihy s reálnými příběhy o reálných lidech posouvaly hranice toho, co bylo do té doby uznáváno jako literatura pro dospívající. Kromě již výše zmíněných témat se začalo probírat těhotenství mladistvých, potraty nebo strádání mladých Afroameričanů. (Owen, 2003, s. 11) Tento fenomén vyvolal odezvu tzv. „Banned books.“¹ Ačkoliv historicky nebyla cenzura

---

¹ Jedná se o rozšířenou formu americké cenzury, kdy jsou knihy odstraňovány ze školních knihoven a čtenářských seznamů, pro zobrazování názorů a témat, které lidé nepovažují za korektní.

vždy zaměřená na ochranu mladistvých, základní důvody pro cenzuru zůstávají přibližně stejné. „Kontroverzní texty jsou obvykle takové, které nějakým způsobem narušují (nebo jsou vnímány jako znepokojující) náboženské, politické nebo sexuální status quo.“ (Jenkins 2011) Podle ALA (The American Library Association) byla série *Hunger Games* (Collinsová, 2008–2010, česky 2010-2011) dvanáctou ze sta nejvíce nahlašovaných knih v USA v letech 2010-2019 a jednou z deseti nejvíce nahlašovaných knih v letech 2010, 2011 a 2013. Jednalo se zejména o důvody stížností na „anti-etiku, anti-rodinné názory, necitlivost, výskyt urážlivého jazyka, okultnosti/satanismus, násilí“ (ALA, nedatováno).

1.1. Definice YA literatury a vymezení cílové skupiny čtenářů

Definice YA literatury je velice širokým tématem. Neexistuje žádná jednotná odborná definice, kde přesně končí hranice dětské literatury a začíná literatura pro dospívající, nebo kdy se zase tato literatura přelévá do již „dospělé“ literatury. Hraje v tom roli věk protagonisty či množství sexu a sexuálních náznaků? Nilsen et al. (2014, s. 3) označuje za YA literaturu „cokoliv, co se čtenáři ve věku přibližně od dvanácti do osmnácti let rozhodnou číst, ať už pro volný čas, nebo pro plnění školních úkolů“. Podle Carta (2016) se dnes za YA literaturu označují knihy pro čtenáře od 10 do 25 let. V českých podmínkách je již zmíněná LPDM určena pro lidi od 3 do 16 let. (Čeňková, 2003, s. 12) Je třeba si tedy uvědomit, že věkové rozpětí skupiny, na kterou YA kategorie míří, je velice rozsáhlé. Je nesmírný rozdíl mezi desetiletým a osmnáctiletým člověkem nebo i jen mezi čtrnáctiletým a šestnáctiletým čtenářem (Nilsen et al., 2014, s. 4). Ačkoliv tedy můžeme pod YA zařadit širokou škálu knih, vyskytují se tzv. crossover books, jako je například middle grade (dále také MG) literatura a new adult (dále také NA) literatura, které slouží jako literární mezistupně.

Nilsen et al. (2014, s. 12) v publikaci *Literature for today's young adults* probírá sedm čtenářských etap v životě jedince od počátku čtení až po vyvrcholení jeho čtenářské mentality. Ve třetí etapě, *losing oneself in a story*, se čtenáři doslova do příběhů ztrácejí. Jedná se o kategorii třetí až šesté třídy, kdy děti prozkoumávají svoji fantasmii, emočně se na postavy navazují, přebírají jejich charakteristiky, a tvoří tak svoji osobnost. Literaturu pro tuto věkovou kategorii (přibližně 8 až 12 let) můžeme také nazvat middle grade literaturou. Jsou to knihy pro „mezičtenáře“, kteří již přerostli obrázkové knihy, ale jsou ještě příliš mladí na komplexní YA čtení. Je to most mezi lehkým dětským čtením a více emočně a tematicky

namáhavými oblastmi YA. (Salao, 2017) Představitelé MG literatury jsou například *Anna ze zeleného domu* (Montgomery, 1908, česky 1982), *Percy Jackson* (Riordan, 2005-2009, česky 2009-2011) nebo *Škola dobra a zla* (Chainani, 2014-2020, česky 2013-2020).

Karen Coats (2011, s. 322) ve svém článku v knize *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature* rozebírá myšlenku “morálního vesmíru” jedince, který se otevírá čtenáři v momentu, kdy opustí dětskou literaturu. Jakmile jsou děti připraveny odvrátit se od krátkých, příběhově velice stereotypních příběhů, a mohou vnímat komplikovanější dějové linie, kde není vše černobílé, ale zlo i dobro je více diskutabilní, uchylují se do koutů YA.

Preadolescentní literatura má zmíněný morální vesmír uzavřený a přesně ohraničený. Zlo je vždy potrestáno, dobro odměněno a šťastný konec je v podstatě podmínkou (Coats, 2011, s. 322). YA literatura tyto hranice maže. Čtenáři se s hrdiny ztotožňují a jsou nuceni prozkoumávat vlastní morální hodnoty, když jsou jim předloženy osobnostně komplikovanější postavy s vybudovanou motivací a minulostí charakteru. Právě zlo nebývá snadno rozpoznatelnou konstantou a často je s ním sympatizováno, zatímco protagonisté knih se můžou uchýlovat k pochybným rozhodnutím pro dosažení dobrého konce. Příkladem přechodu z MG do YA může být série Harryho Pottera (Rowling, 1997-2007, česky 2000-2008). První díly série řadíme do MG literatury, zatímco v pozdních dílech jsou čtenáři konfrontováni s vývojem postav Albusa Brumbála a Severuse Snapea. Záleží pak na otázce morálního kompasu jedince, zda tyto postavy bude brát jako celkově kladné, nebo záporné.

Právě v tento moment, se mladí čtenáři přesouvají do čtvrté etapy ocenění literatury (Finding oneself in a story). “Dobří čtenáři si začínají vytvářet kritický přístup k literatuře přibližně ve stejné době, jako si ho rozvinou v reálném životě na pomezí konce jejich dětské etapy a začátku jejich adolescentních let.” (Nilsen et al., 2014, s. 12) Čtenáři se oprošťují od prostého zájmu o zápletku příběhu a začínají prozkoumávat potřebu hloubky, která překračuje hranice dětských příběhových klišé. Začínají si klást otázku proč namísto prvoplánového vstřebávání příběhu (Nilsen et al., 2014, s. 12). Zde již můžeme pozorovat klasické prvky YA žánru, jehož stěžejním tématem bývá nalezení sebe sama ve společnosti.

Hlavní hrdina je často osoba stavějící se na okraj společnosti či společenský outsider (Coats, 2011, s. 319). Ústředním tématem YA literatury pak bývá cesta za nalezením sebe sama, pochopení vlastních možností, odhalení své skryté identity a jakási proměna v dospělé a

zodpovědné já, často poznamenané strastmi života. Jedinec tak svádí souboj s vnitřními či vnějšími problémy, aby nakonec zaujal své místo ve společnosti (Nilsen et al., 2014, s. 4). Tato literatura je také popisována jako „romány o dospívání, které vyprávějí o prvních zkušenostech mladého člověka, ať už s láskou, smrtí nebo dospělými rozhodnutími a zodpovědností“ (Owen, 2003, s. 11).

Rodiče mají často obavy, když vidí své dítě zaseknuté v jedné ze čtenářských kategorií příliš dlouho a pro mnohé bývá zrovna YA literatura takovou komfortní zastávkou. Podle Nilsena et al. (2014, s.13) však stačí, aby dětem bylo poskytnuto dostatek prostoru a různorodých možností pro jejich posunutí v přirozeném druhu literárního progresu. Během posledních let se objevil ještě nový mezikrok odvozený od YA literatury, který se nabízí čtenářům při přechodu z young adult do literatury pro dospělé. New adult se oficiálně od YA literatury odštěpila roku 2013 a reflektuje „první kroky – a další kroky – z hlediska vzdělání, vztahů, občanské odpovědnosti, spirituality, politické aktivity, zaměstnání a dalších oblastí“ (Kane, 2022). Kde se YA zaměřuje na přechod do dospělosti, NA probírá život již po proniknutí do dospělého světa. Dalším rozdílem mezi YA a NA je míra zobrazené sexuality. Zatímco MG knihy romantickým linkám spíše vyhýbají či je udržují na platonické úrovni, YA a NA jsou na nich vyloženě postavené. NA literatura je známa výskytem sexuálních scén, zatímco YA díla se zdržují pouze u náznaků a sexuálních narážek. Známé tituly NA žánru jsou například *Krásná katastrofa* (McGuire, 2011, česky 2013), *Život jedna báseň* (Hoover, 2012, česky 2014), nebo *Z krve a popela* (Armentrout, 2020, česky 2021).

Věková škála čtenáře YA literatury je tedy v dnešní době přibližně 10-25 let. Do dvanáctého roku můžeme odvozovat kategorii MG literatury a od osmnáctého zase literaturu NA.

1.2. Charakteristické znaky young adult literatury

V publikaci *Literature for Today's Young Adults* Nilsen et al. (2014, s. 83-100) probírá několik spojitostí, které YA knihy mívají. Tématem YA literatury je zpravidla cesta či pátrání, a to ať už za uspokojením vlastních emocí nebo za dobrodružstvím. Problémy řešené v příběhu musí být pro mladou osobu aktuální, aby se do nich mohl vcítit a milostná linka je pro tuto literární kategorii téměř nutností. Přechod ze života dítěte v dospělého jedince totiž také znamená začátek hledání potenciálního partnera, což je pro život adolescenta zásadní životní zkušenost. I když se tedy nejedná primárně o žánr YA romance, neznamená to nepřítomnost milostného potenciálu mezi postavami. Vztah většinou dopadne šťastně až v

závěru příběhu, když hrdinové překonali veškeré překážky, což značí začátek nového konce.

YA tituly také z valné většiny obsahují tzv. comic relief postavy. Jedná se převážně o nejlepšího přítele hlavního hrdiny, který svým humorem zlehčuje atmosféru problémových situací. Příkladem je třeba Kenji z knihy *Jsem roztráštěná* (Mafi, 2011, česky 2013) nebo *Ben Starling z Papírových měst* (Green, 2008, česky 2014). Kromě již výše popsaných spojitostí YA románů jsou zde i další typické znaky pro tuto kategorii. V následující části jsou podrobněji popsány některé z nich.

1.2.1. Očima dospívajícího hrdiny

Jak již bylo zmíněno, hlavní hrdina YA příběhů je zpravidla dospívající jedinec ve věku 12-18 let. Pro autentický zážitek ze života mladé osoby jsou tyto knihy často psané v ich-formě, jelikož to „dodá příběhu na bezprostřednosti a slouží jako narativní háček k upoutání pozornosti čtenáře“ (Nilsen et al., 2014, s. 28). Dovoluje nám to být svědkem hrdinových emocí a myšlenek z první ruky, a ve fantastických YA tak můžeme společně objevovat nový svět jak geograficky, tak po stránce magického systému.

1.2.2. Absence rodičů

Jelikož základ YA literatury tvoří dospívající hlavní hrdina, je třeba podat vysvětlení, proč se mu nedostalo pomoci od starších zodpovědných jedinců a proč musel problém vyřešit sám, popřípadě s pomocí přátel. „První věcí, co autor dělá, je, že vymyslí, jak se zbavit rodičů, aby si mladý jedinec mohl přivlastnit zásluhy za jeho nebo její úspěchy.“ (Nilsen et al., 2014, s. 30) Hrdinové tedy často bývají sirotci či z nefunkčních rodin. Z tohoto důvodu je také v YA častý výskyt tzv. „found family“, což je rodina hrdiny, kterou si poskládá z přátel, jenž potká při cestě za splněním svého cíle.

1.2.3. Milostný trojúhelník

Jedním z typických motivů YA literatury je milostný trojúhelník. Zpravidla se jedná o romantickou linku mezi hlavní hrdinkou románu a dvěma mužskými postavami, z čehož jeden bývá přítel z dětství a druhý, společenský rebel. Čtenářská komunita se poté rozdělí na dva tábory a každý fandí jinému potencionálnímu milostnému partnerovi. Příklad takového milostného trojúhelníku můžeme vidět třeba mezi Bellou, Edwardem a Jacobem v sérii *Twilight* (Meyer, 2005-2006, česky 2005-2008), Katniss, Peetou a Hurikánem v *Hunger Games* (Collinsová, 2008–2010, česky 2010-2011) nebo třeba mezi Alinou, Malem a

Temnyjem z knižní série *Griša* (Bardugho, 2012-2012, česky 2017-2018).

1.2.4. Archetyp vyvoleného hrdiny

Ve fantasy literatuře je všeobecně znám archetyp vyvoleného hrdiny neboli „the chosen one.“ Hlavní hrdina bývá buď nějakou vyšší silou či proroctvím vybrán pro jeho (často skryté) schopnosti, nebo oplývá výjimečnou magickou mocí, a proto musí zrovna on zachránit svět před hrozícím nebezpečím. Klasickým vyvoleným hrdinou je Harry Potter (Rowling, 1997-2007, česky 2000-2018). Dalším příkladem je třeba Jonas z knihy *Dárce* (Lowry, 1993, česky 2013) nebo Aelin ze série *Skleněný trůn* (Maas, 2012-2018, česky 2015-2019).

1.3. Odvětví young adult subžánrů

Podle Šidáka (2013, s. 15) existují dvě definice žánru, které se vzájemně doplňují. Jedná se o definici realistickou a nominalistickou. První definice vidí žánr jako „otevřený systém žánrových znaků, na nichž se jednotlivá díla různou měrou participují.“ Nominalistická pak definuje žánr jako „skupinu děl, která se vyznačují určitými společnými žánrovými znaky“ (Šidák, 2013, s. 15). Znaky, ve kterých se texty mohou shodovat, jsou v širokém spektru. Může se jednat o délku, specifika obsahu (výskyt magie, romantická zápleтка...) nebo třeba o časové zasazení díla. YA knihy však mají jen málo společných atributů, a tudíž by bylo korektnější brát ji spíše jako typ nad-kategorické literatury, která se dále dělí na žánry v pravém slova smyslu (Stupková, 2018). Culler (2011) definuje žánry jako „soubory konvencí a očekávání.“ Podle toho, zda se rozhodneme číst historický román nebo sci-fi, budeme od titulu čekat rozdílné věci jak v jazyce, tak v zápletkce a postavách. Pojem YA literatura nám nemůže dát podrobné upřesnění, co od knihy máme očekávat, a tudíž ji musíme dělit na další přesnější žánry.

YA literatura v podstatě obsahuje většinu (sub)žánrů, které obsahuje literatura pro dospělé. Jako nejpopulárnější YA žánry a příklady jejich děl můžeme zmínit YA sci-fi – *Cinder* spisovatelky Marissy Meyerové (2012, česky 2012), YA contemporary – *Vypálená nenávisť* spisovatelky Angie Thomasové (2017, česky 2018), YA contemporary – *Hvězdy nám nepřály* spisovatele Johna Greena (2012, česky 2013), nebo LGBTQ+ YA literaturu – *Oba na konci zemřou* od spisovatele Adama Silvera (2017, česky 2018). V této práci se podrobně probírají díla *Hunger Games: Aréna smrti* (Collinsová, 2008–2010, česky 2010-2011) a *Šest vran* (Bardugho, 2015, česky 2017), které spadají do žánrů dystopie a fantasy.

1.3.1. Dystopická YA literatura

Dystopie, protipól utopie, „zobrazuje společnost, která se vyvinula špatným směrem“ (Dědinová, 2015, s. 119). Základní myšlenky dystopie se váží k současnému fungování společenského systému, technologické a ekonomické situaci a ekologického vývoje. Mají výstražnou funkci, která varuje čtenáře před možnými budoucími následky naší společenské evoluce (Dědinová, 2015, s. 119). Centrem YA dystopie bývá totalitní režim, který utlačuje společenskou většinu a hlavní hrdina, který se tomuto režimu vzpírá (Basu, Broad a Hintz, 2013). Za zviditelnění Dystopického (sub)žánru se staví trilogie *Hunger Games* (Collinsová, 2008–2010, česky 2010-2011), „která spustila lavinu dystopické fikce“ (Carpenter, 2011). Spolu s *Hunger Games* tvoří nejznámější trojici novodobé YA dystopie i série *Labyrinth* (Dashner, 2009-2011, česky 2014-2015) a *Povstalecká trilogie* (Roth, 2011-2014, česky 2012-2014). Veškeré zmíněné tituly se dočkaly i úspěšných filmových adaptací.

1.3.2. Fantasy YA literatura

Dle definic Todorova (2010, s. 39-51) v knize Úvod do fantastické literatury spadá dnešní fantasy žánr spíše do zázračna než samotného fantastična. Je tedy důležité odlišit fantastickou literaturu od žánru fantasy. Fantastično je popisováno jako proces váhání čtenáře i postavy, jestli věci kolem nich vycházejí ze skutečnosti nebo ne. V momentě, kdy se rozhodne, již fantastično pomíjí a dostaneme se buď do podivuhodna, kde „zákony skutečnosti zůstávají nedotčeny a dovolují popsání jevy vysvětlit“ (Todorov, 2010, s. 39) či zázračna, které připouští nové zákony přírody pro vysvětlení daných jevů. Fantasy literatura je označení uměleckých děl „jejichž fikční svět neodpovídá reálné zkušenosti se světem aktuálním“ (Šidák, 2013, str. 180). Na rozdíl od racionálního přístupu sci-fi literatury, kde je svět postaven na logice, je fantasy literatura založena na citovosti i pohádkovosti a je typická výskytem intertextových odkazů známých mýtů a pohádek. (Mocná a Peterka, 2004, str. 188)

Fantasy je samo o sobě složeno z nespočtu subžánrů jako je například fantasy horror, dark fantasy aj. Zásadní a nejčastější dělení tohoto žánru je však na tzv. high fantasy a low fantasy. Rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi je v zasazení příběhu do reálného či magického světa.

High fantasy knihy jsou knihy odehrávající se ve fantastickém alternativním světě, který je založen na magických elementech. Tento svět často stojí na základech našeho středověku, kdy je základem dopravy kůň, jako zbraně slouží primárně meče a centrem kultury jsou

krčmy. Romány bývají delší, běžně jsou součástí větších sérií a zpravidla obsahují mapu smyšleného světa. High fantasy literatura má propracované magické systémy a v sázce bývá osud celého světa, nikoliv jen jedincova okolí. (Simmonds, nedatováno) Jako příklad si můžeme uvést díla *Eragon* (Paolini, 2002, česky 2004), *Skleněný trůn* (Maas, 2012, česky 2015), nebo *Děti krve a kostí* (Adeyemi, 2018, česky 2018).

Na druhou stranu se tedy low fantasy knihy odehrávají v reálném světě, do kterého jsou zapleteny elementy fantastična. Příběhy se neuchylují k velkým výpravám a epickým bitvám, a spíše se soustředí na hrdinovo odkrývání magické linky pod pokrývkou každodenního světa. Populární je výskyt mytologických bytostí jako jsou upíři, vlkodlaci či andělé a démoni (Simmonds, nedatováno). Příkladem low fantasy subžánru jsou knihy *Město z kostí* (Clare, 2007, česky 2009), *Pád* (Kate, 2009, česky 2011) nebo *Atlasova Šestka* (Blake, 2020, česky 2022).

2. Diverzita v literatuře

Jednou z nejdůležitějších funkcí dospívání je vytváření vlastní identity. Při definování vlastního chování a hodnot čtenáři často hledají oporu u svých hrdinů a vzorů, jež poté napodobují a přebírají jejich vlastnosti (Anderson a Cavallaro, 2002, s. 161). Je pro ně typická etapa obsesivního chování vůči hudebním skupinám, hercům či knižním postavám, kteří ovlivňují jedincovo vnímání světa i sebe sama. Mladí čtenáři se často reflektují v postavách knih, které čtou a přebírají jejich vlastnosti a pohled na svět. Je proto tedy podstatné poskytnout jim dostatečnou reprezentaci diverzity postav a příběhů, se kterými se mohou srovnávat. Problémy mladých generací (můžeme vidět v počtu adolescentních sebevražd a sebepoškozování) mohou být někdy neviditelnými v reálném světě dospělých, tudíž dospívající jedinci mají tendence se upínat k jiným věcem (hudba, kinematografie, literatura...) pro ujištění, že jejich problémy a starosti jsou společensky validní. YA literatura je klíčovou složkou v utvrzení mladých lidí, že na světě nejsou samotní a existují i další lidé „jako oni“ (Jenkins a Cart, 2018, s. 3). Příběhy o hubených bílých heterosexuálních hrdinech tedy nejsou dostatečné pokrytí škály, které YA potřebuje.

Termín diverzita můžeme v českém jazyce interpretovat jako rozdílnost či různorodost. Můžeme ji dělit na dvě odvětví, a to na diverzitu pozorovatelnou a nepozorovatelnou. Mezi snadno pozorovatelné atributy patří rasa, věk, národnost, náboženské vyznání, pohlaví nebo viditelné postižení. Atributy, jež nemůžeme pouhým pozorováním zpatřit, jsou pak například mentální poruchy, sexuální orientace, míra vzdělání apod. (Milliken a Martins, 1996, str. 44-45). Tato práce se dotýká tématu několika diverzit, avšak podrobněji se soustředí na dva zástupce z obou kategorií, a to na diverzitu rasy a sexuální orientace.

Vyobrazení společenských minorit v literatuře nemusí vždy znamenat pozitivní diverzní reprezentaci. Podle profesorky Rudine Sims (1983, s. 650) bylo v 90. letech zpracování černochoů v literatuře pro děti a dospívající spíše ke škodě než k užitku. Archetypem černochoa v dětské literatuře byla postava hloupá, ubohá nebo směšná, což jen podporovalo vizi stereotypního rasismu přenášenou na další generaci. Stejně tak si můžeme uvést příklad negativní reprezentace gayů primárně (ne však výhradně) při zrodu LGBTQ+ YA literatury v 70. letech. Přestože pro queer komunitu znamenal rozvoj tohoto žánru společenský progres, stereotypizace osudů hrdinů a zápletek neměla zcela kladný dopad. V knize *Queer Anxieties of Young Adult Literature and Culture* Mason (2021) se zmiňuje tradiční osud

homosexuálních postav, které často skončili tragickou nehodou, jež je vážně zranila, nebo připravila o život. Nedostatek šťastných konců, kde by hrdinové skočili v podporujícím milujícím prostředí a spokojeni se svou sexualitou bez jakéhokoliv potrestání osudu, vyobrazoval mladým queer lidem vizi neblahých životních následků jejich sexuální preference. Jako negativní reprezentaci diverzity můžeme brát i centrování osobnosti člověka nebo zápletky knihy kolem dané diverzity.

Pro podporu zobrazení diverzity ve světě literatury vzniklo již nespočet organizací, které se snaží pomoci zviditelnit jak diverzní tituly, tak jejich autory a rozšířit jejich dosah nejen k adolescentům, ale i školním knihovnám a výukovým plánům. Jednou z nejznámějších je nezisková organizace *We need diverse books* (dále jen WNDB), která byla založena v roce 2014 a která se snaží „bojovat proti systémovému rasismu a útlaku tím, že vytvoří svět, kde se každý najde na stránkách knihy“ (WNDB, nedatováno b). Obecně nejčastěji sledovaným jevem je reprezentace černochů, gayů a lesbiček, ale po vzoru WNDB je třeba do tohoto okruhu zahrnout co největší možnou škálu diverzity. WNDB se nesoustředí pouze na podporu publikací s rasovou diverzitou, ale uznávají „všechny různorodé zkušenosti, včetně (ale nejen) LGBTQIA, domorodých lidí, rasových minorit, genderové rozmanitosti, lidí se zdravotním postižením a etnických, kulturních a náboženských menšin“ (WNDB, nedatováno a).

2.1. Diverzita sexuální orientace

Za posledních 50 let jsme ve společnosti mohli zaznamenat vývoj LGBTQ+ literatury od téměř neexistujícího žánru po zásadní literární oblast. Za první YA titul s LGBTQ+ tematikou je považována kniha *I'll Get There. It Better Be Worth the Trip* spisovatele Johna Donovana z roku 1969. Od 70. let do roku 2016 bylo vydáno přibližně 950 YA knih s LGBTQ+ tematikou, z čehož přibližně 500 vyšlo pouze mezi lety 2009-2016. Ačkoliv se tato čísla zdají být úctyhodná, je třeba si uvědomit, že mezitím vyšly stovky tisíců YA titulů, které byly primárně o bílých heterosexuálních hrdinech. Odhadem vychází přibližně dva tisíce takových publikací ročně oproti průměrným dvaceti YA titulům s LGBTQ+ tematikou (Jenkins a Cart, 2018, s. xi). Do těchto odhadů nebyly zařazeny publikace, kde jsou queer lidé vedlejšími postavami. Dle statistik z roku 2019, ve 3,9 % vydaných knih byli hlavní hrdinové součástí LGBTQ+ komunity (WNDB, nedatováno b).

Již dávno jsou pryč časy queer příběhů, kde stačilo postavit celou zápletku na „coming outu“

hrdiny. Ačkoliv se stále hojně vyskytují tituly, kde hrdina se svou sexualitou zápasí, trh se otevřel i postavám, které si již jsou svou sexuální preferencí jistí a svým okolím přijati. V těchto příbězích jsou lidé jednoduše gay, stejně jako můžou být leváci či plavovlasí (Jenkins a Cart, 2018, s. xv). Taková reprezentace je v literatuře vítanou změnou, jelikož čtenáři LGBTQ+ knih by měli mít možnost vidět queer postavy žít obyčejný život bez jejich sexuality jakožto jejich jediné osobnostní charakteristiky. Jejich sexualita by neměla být zobrazována jako přechodná fáze či jako problém, který se musí vyřešit (Mason, 2021).

Diverzita sexuality také neznamena pouze zobrazování gay či lesbických postav. Do spektra sexuality zobrazované v knihách je třeba zahrnout bisexualitu, asexualitu, transsexuální postavy a další možnosti, abychom mohli YA literaturu opravdu vnímat jako diverzní prostor.

2.2. Diverzita rasy

V některých žánrech YA literatury, zejména v YA dystopii a sci-fi, se můžeme setkat s pokusem úplného vymazání problému rasy. Gilbert-Hickey a Green-Barteet (2021, s. 114-125) tento jev popisují na příkladu z knihy *Cinder* (Meyer, 2012, česky 2012). Dílo využívá principu „my vs. oni“, kdy proti lidské populaci stojí mimozemská rasa Měsíčanů, tudíž problém pozemské rasy nenesou žádnou váhu. Autorka také použila kyborgy jako metaforické znázornění oprese marginálních skupin, namísto zmiňování etnicity či rasy. V románu *Dárce* (Lowry, 1993, česky 2013) je také využitý pohled barvoslepé ideologie. Všichni lidé žijí za stejných podmínek bez ohledu na barvu kůže v kolonii s přesně danými pravidly pro spokojený život. Takové vnímání společnosti však také nemůžeme považovat za reprezentativně neproblematické. Například kniha „předpokládá budoucnost, ve které se všichni jedinci fyzicky asimilují na bílý životní standard“ (Gilbert-Hickey a Green-Barteet, 2021, s. 112). Postrasová vize takových děl tedy často nevyvolá chtěnou reakci. Zamlžování rasy také často vede k „bělení“ komunity při filmování knižní předlohy. Podle Anny Holmes (2012), totiž žijeme ve stereotypní společnosti, která předpokládá, že jsou protagonisté v našich představách běloši, dokud vyloženě není řečeno jinak.

Ačkoliv rasová a etnická diverzita je častým tématem diskuzí poslední dekády, tento problém není žádnou společenskou novinkou. V roce 1965 vyšel článek *The all-white world of children's books* autorky Nancy Larrick, který se zabýval problematikou malé černošské reprezentace v americké literatuře pro děti a mládež. V průzkumu přibližně 5 200 knih

vydaných v letech 1962-1964 pouze 6,7 % z nich obsahovalo zmínku či vizuální zobrazení negroidního jedince (Larrick, 1965, str. 64). Podle zpráv poskytnutých vydavateli mělo pak přibližně 9 % publikací vydaných roku 1965 obsahovat minimálně jednu negroidní postavu. Podle několika editorů LPDM toto číslo nebylo vyšší, jelikož chtěli vydávat pouze takové knihy, kde byla rasová diverzita zobrazena přirozeně a nenuceně (Larrick, 1965, str. 85).

Dle Rudine Sims (1983, s. 650) je nedostatek pozitivní černošské reprezentace v LPDM signálem pro děti, že jako jedinci nejsou pro společnost důležití a není jim tudíž poskytnuta podpora pro definování vlastní hodnoty. To se vztahuje na všechny BIPOC² skupiny, nikoliv jen Afroameričany. Od 70. let se zobrazení reprezentace BIPOC postav významně změnila. Statistiky CBCC (The Cooperative Children's Book Center) z roku 2019 ukazují, že z hlavních hrdinů vydané LPDM bylo 49 % bělochů, 29 % zvířat/jiné, 11 % černochoů, 8,7 % Asijských/Azijských Američanů, 5,3 % latinos, 1 % domorodců a 0,5 % tichomořských ostrovanů (WNDB, nedatováno b).

---

² Pojem označující černochoy, domorodce a další osoby rasových minorit.

3. Vymezení pojmů literární kritika a recenze

Literární kritikou rozumíme jak veřejnou reflexi hodnotící dílo a jeho autora, tak žánry publicistického stylu, které tato díla „popisují, interpretují a hodnotí, častokrát s oporou v metodice konkrétního vědeckého či filozofického směru“ (Čeňková, 2017a, s. 135-136). Jedná se o hodnotící text různého rozsahu (recenze, kritická esej aj.), který se zveřejňuje primárně v literárních časopisech (Host, A2, Tvar aj.), jako příloha denního tisku (Orientace lidových novin) nebo na literárních portálech (iliteratura.cz, databazeknih.cz atd.) (Čeňková, 2017b, s. 198-199). Zprvu kritika hodnotila pouze formální stránku jazyka a gramatickou přesnost, zatímco během osvícenství došlo k posunu literární kritiky k hodnocení estetických hledisek. Literární kritik pak zastává funkci prostředníka mezi novou (či znovu vydanou) literaturou a čtenáři (Nünning et al., 2006, s. 455-457).

V oblasti literatury recenze hodnotí jak starší, tak nově vydané publikace. Zasazuje je do světového či národního uměleckého či publicistického kontextu a stejně tak do kontextu tvorby autora. Kromě odborných recenzí v již zmíněných zdrojích se můžeme setkat i s amatérskými uživatelskými recenzemi na stránkách vydavatelství a knihkupectví či na knižních webech (Goodreads aj). Dále je také poměrně rozvinutá tzv. PR recenze v tisku, která je spíše marketingovým tahem nežli snahou o nezaujaté hodnocení. Recenze je „zpravidla prvotním soudem hodnoceného díla, který se pak stává materiálem pro další studie“ (Čeňková, 2017b, s. 198-199).

4. Metodologie

Pro prověření výzkumného tématu jsme si v teoretické části definovali potřebné pojmy YA literatury, diverzity, literární kritiky a recenze. V následující části práce se zaměříme na popis a uplatnění výzkumné metody pro analýzu knih *Hunger Games: Aréna smrti* a *Šest vran*. Stěžejní výzkumná metoda je sémioticko-strukturální obsahová analýza. Jedná se o druh kvalitativní obsahové analýzy, jejíž hlavním principem je „zachování výhod kvantitativní obsahové analýzy rozvinuté v rámci komunikačních věd a jejich následné přenesení a rozvíjení do kvalitativně-interpretčních kroků analýzy“ (Mayring, 2000, s. 1). Podle Sedlákové (2014, s. 341-342), není stanoven přesný postup této analýzy, ale v principu se skládá z položení výzkumných otázek a následně ze tří stupňů označování.

Výzkumné otázky této práce jsou následující:

Jaká je míra sexuální a rasové diverzity v díle *Hunger Games: Aréna smrti*?

Jaká je míra sexuální a rasové diverzity v knize *Šest vran*?

Jaká je kritická a čtenářská odezva na vybraných webech na diverzitu v románu *Hunger Games: Aréna smrti*?

Jaká je kritická a čtenářská odezva na vybraných webech na diverzitu v publikaci *Šest vran*?

Liší se kritický a čtenářský ohlas daných děl?

V prvním stupni se jedná o popis děje knihy. Ve druhém stupni provedu identifikaci textu a soupis znaků, podle kterých bylo dílo vybráno a ve třetím analýzu narativu, kde rozeberu jednotlivé postavy a jejich atributy v ohledu na dané výzkumné otázky diverzity.

V práci také využívám kvalitativní obsahové analýzy pro zpracování kritického a čtenářského ohlasu. Ten bude zkoumán na české mediální scéně na uživatelském webu databazeknih.cz, v literárně zaměřených časopisech Pevnost a XB-1 a na zpravodajském portálu iDNES.cz. Zahraniční ohlasy budu zkoumat na čtenářském webu Goodreads a pak v literárně kritických rubrikách The New York Times, Publishers Weekly a KIRKUS. Tyto zdroje byly vybrány z důvodu popularity v českém i světovém měřítku a jejich zaměření na recenzi literatury. Časopis XB-1 a web iDNES.cz jako jediné zdroje obsahují recenzi pouze jednoho z děl nikoliv obou dvou.

5. Interpretace románu *Hunger Games: Aréna smrti*

Dílo *Hunger Games: Aréna smrti* je první knihou dystopické románové trilogie americké spisovatelky Suzanne Collinsové, poprvé publikované v roce 2008 (česky 2010). Děj se odehrává v Panemu, fiktivní zemi zasazené do trosk bývalé Severní Ameriky, která je rozdělena na hlavní město Kapitol a dvanáct krajů, z nichž každý se zaměřuje na jinou hospodářskou oblast. Kapitol, jakožto město plné lesku a bohatství, si udržuje poslušnost krajů každoročním pořádáním tzv. Hladových her. Z každého kraje je vylosována jedna dívka a jeden chlapec ve věku od dvanácti do osmnácti let, tzv. splátcí, kteří musí ve vytvořené aréně bojovat na život a na smrt, dokud nezůstane pouze jediný z nich. Hry jsou živě vysílány, a co je nejhorší noční můrou splátců a jejich rodin, je nejoblíbenější zábavou obyvatelů Kapitolu. Svět Panemu je bohatý na technologické vynálezy a bizarní futuristické módní trendy pro bohaté obyvatele, avšak zcela omezující svobodu pro lidi v krajích.

Hlavní hrdinkou příběhu je šestnáctiletá Katniss Everdeenová z chudého dvanáctého kraje, která se přihlásila jako dobrovolník do her namísto její vylosované mladší sestry. Pro většinu lidí by to znamenalo rozsudek smrti, ale Katniss je odborníkem na přežití. Její otec ji jako malou učil klást pasti a prodávat zvěřinu a po jeho smrti se s jejím nejlepším přítelem Hurikánem nelegálně vydává do lesů lovit, aby uživil své rodiny. Z chlapců je vylosován Peeta Melark, syn pekaře a spolužák Katniss, do které je již roky zamilován.

Společně pod vedením Haymitche Abernatyho, jediného přeživšího Hladových her z dvanáctého kraje, Cetkie, moderátorky z Kapitolu, která má splátce dvanáctého kraje na starosti a Cinny, módního návrháře přiděleného Katniss, se hrdinové připravují na přežití v aréně. Díky ohnivému kostýmu navrženému Cinnou pro úvod splátců se Katniss stává známou jakožto „dívka v plamenech“ a po vyznání lásky před celým kapitem od Peety se tato dvojice stává největšími favority Kapitolu a jejich vyhlídky na přežití se zlepšují.

Ve hrách se cesty Peety a Katniss rozdělí. Peeta se spolčí se splátcí z prvního a druhého kraje, kteří jsou od mala vychováváni k vítězství ve hrách a snaží se ulovit a zabít Katniss. Ta zase pod své křídlo vzala dvanáctiletou Routu z jedenáctého kraje, která je později zabita členy Peetovy skupiny. Po vyhlášení možnosti přežití dvou splátců, pokud jsou ze stejného kraje, nalezne Katniss raněného Peetu a postará se o něj rozvíjejíc jejich předstíranou romanci před kamerami Kapitolu. Když jsou však oba dva poslední naživu, nové pravidlo se zrušilo a jeden z nich musí zemřít, aby mohl druhý z nich zvítězit. Namísto očekávaného

souboje, který tvůrci her předpokládali, se oba dva splátcí rozhodnou sníst otrávené bobule. Nemít žádného výherce her by bylo pro lid Kapitolu skandál a oba dva hrdiny nakonec nechají vyhrát. Jejich přežití však bylo viděno jako začátek rebelie proti Kapitolu, která se odehrává v dalších dvou dílech.

Kniha byla vybrána jako zástupce young adult publikací z první dekády 21. století. Jak již bylo zmíněno výše, tato románová trilogie pomohla k popularizaci žánru YA dystopie a stala se předlohou pro celosvětově úspěšnou filmovou adaptaci. Umístila se na druhém místě v žebříčku 100 nejpopulárnějších YA knih na čtenářském webu Goodreads (2020), kdy byla předčena pouze prvním dílem *Harryho Pottera* (Rowling, 1997-2007, česky 2000-2018) jenž jsme si v této práci zařadili spíše do kategorie MG literatury. Byla také zařazena do seznamu nejlepších 100 YA děl všech dob (Time, nedatováno).

5.1. Téma diverzity díla *Hunger Games*: Aréna smrti

Ačkoliv série *Hunger Games* v dystopickém světě Panemu neklade na rasu lidí žádný viditelný význam, archetypem hlavního literárního hrdiny je v naší společnosti heterosexuální bílý muž, dokud není přímo řečeno jinak, tudíž je kniha chudá na diverzní reprezentaci. Román je psán z pohledu Katniss, která se na popis lidí soustředí spíše u obyvatel Kapitolu, jenž se liší od jejích dosavadních zkušeností s lidským vzhledem a chováním. Vizážistka Octavia, „boubelatá žena s celým tělem nabarveným na bledý odstín hráškové zeleně“ (Collinsová, 2013, s. 60-61), je příkladem pokusu díla o vyobrazení post rasové společnosti.

Z hlavních hrdinů je Peeta Mellark charakteristikovaný jako modrooký chlapec „střední, podsaditě postavy a má popelavě plavé, vlnité vlasy“ (Collinsová, 2013, s. 29). Katniss Everdeen je popsána v počátku knihy ve vztahu k Hurikánovi, se kterým by mohli být sourozenci, díky jejich podobnému vizuálu. Hurikán má v českém překladu „rovné tmavé vlasy, snědou pleť, a dokonce i šedé oči“ (Collinsová, 2013, s. 13) stejně jako Katniss. Většina rodin podle Katniss vypadá ve 12. kraji podobně a jako výjimku předkládá její sestru a matku, které mají plavé vlasy a modré oči (Collinsová, 2013, s. 13). Dalšími významnými postavami, které jsou v knize blíže vizuálně popsány jsou Routa a Mlat. Routa má „jasné, tmavé oči a hedvábně snědou kůži“ (Collinsová, 2013, s. 93). Mlat je později představen jako vysoký svalnatý chlapec, který má „stejně hnědou pleť jako Routa.“ V anglické originále je pak větší rozdíl mezi popisem kůže Hurikána s Katniss a Routy s Mlatem.

Zatímco česká slovní zásoba je zatím omezená o inkluzivní slova rozlišující rasy, v angličtině jsou Katniss a Hurikán popsáni jako lidé s olivovou pletí, zatímco Routa a Mlat jako lidé s tmavě hnědou kůží.

Domov Routy a Mlata se zaměřuje na zemědělství. Routa ho v konverzacích popisuje jako ještě striktnější místo, než je dvanáctý kraj. Jedenáctý kraj má v sobě zakódované černošské prvky. Lidé jsou přísně hlídáni, pracují v zemědělství a dny si zlepšují hudbou. I kdyby nám tedy nebylo řečeno, že Routa a Mlat jsou tmavé pleti, mohli bychom si to z popisu jejich kraje vyvodit.

Diverzita sexuality se v románu v podstatě nevyskytuje. Hlavní hrdinové jsou heterosexuální jedinci a neobjevuje se žádný jednoznačný náznak jiné sexuality u vedlejších postav. U obyvatel Kapitoly si autorka pohrála s genderovou stereotypizací a čtenáři samotní poté mohou předpokládat jejich sexuální orientaci. S popisem tělesných úprav, kterými díky jejich technologiím mají možnost projít, se zde může najít místo i pro myšlenky transsexuality. Nic z toho však není v knize přímo řečeno. Jeden z vizážistů, Flavius, je v popsán jako muž s oranžovými nakroucenými lokny a purpurovou rtěnkou. Cinna, módní návrhář, je také popsán jako muž nosící zlatou oční linku. (Collinsová, 2013, s. 61-62) Dále pak televizní moderátor Caesar je velmi tělesně upravený muž, který nosí vrstvu bílého líčidla, „modré vlasy a oční víčka i rty stejného odstínu“ (Collinsová, 2013, s. 116). Zejména v době, kdy byla kniha vydána, bylo na make-up a zájem o módu stereotypně společensky nahlíženo jako na femininní atributy. Je zde tedy malý prostor pro úvahy nad sexualitou těchto postav.

5.2. Ohlas diverzity knihy *Hunger Games: Aréna smrti*

Na čtenářském webu Goodreads bylo ke dni 21. 4. 2023 zveřejněno 195 698 uživatelských recenzí prvního dílu série *Hunger Games*. Pouhých 42 z nich obsahuje zmínku o diverzitě románu. Uživatelka jesse ve své recenzi z roku 2016 vyjadřuje nespokojenost s nedostatečnou rasovou diverzitou knihy, kterou podporuje argumenty: „Severní Amerika je v současnosti pouze z 57 % bílá, přičemž toto procento se snižuje. není absolutně žádný důvod dělat skok a věřit, že panem má více bílých lidí než my teď.“ A „je všeobecně známo, že Severní Amerika není pouze USA a že je to rasově nejrozmanitější kontinent na zemi, přičemž všechny důkazy nasvědčují tomu, že diverzita jen narůstá.“

Recenze od ashwini (2020) říká, že její jediná výtka díla byl nedostatek POC postav. „Máme Roulu, která je černoška. Přesto v knize zemře brzy a její smrt je použita jako katalyzátor, aby Katniss (běloška) začala mít pocit, že ve hrách není něco v pořádku. Její smrt je impulsem, ale ona sama nedostane ani chvilku. A kromě ní a jejího kolegy z 11. kraje Mlata je zde znatelný nedostatek diverzity.“

Stejně negativní postavení k tomuto tématu zaujaly i uživatelé Lorraineyarra (2022): „Nelíbilo se mi, jak malá je zde diverzita. Ráda bych si přečetla více o postavách různých ras.“ A Tristan Watson, která k nedostatku explicitní diverzity v příběhu dodala: „V dnešní době je třeba diverzitu reprezentovat co nejvíce, protože žijeme v rozmanitém světě a každý si zaslouží vidět sám sebe v knihách a obsahu, který miluje.“

V menšině se pak objevily i pozitivní názory na množství a způsob diverzity románu. Recenze od Nic (2011) říká: „Také jsem ocenil, že postavy jsou hodně rasově rozmanité a nikdo si z toho nedělá velkou hlavu. Je mnohem běžnější najít díla s bílými protagonisty, které nejsou knihami o rase než najít díla s POC protagonisty, které nejsou knihami o rase – a je skutečně vzácné najít fantasy román s PoC protagonisty.“ Christie At The Library (2017) v příběhu ocenila, že „Rue, malá dívka ve hrách s katniss, která jí připomíná její sestru, je černoška. Cítila jsem, že autorka udělala opravdu skvělou věc [...], aniž by z rasy udělala velký problém. Svět Collinsové obsahuje diverzitu, ale není jí definován, a to si myslím, že je úžasné.“

Z hlediska reflexe diverzity sexuality jsou příspěvky uživatelů webu o dost limitovanější. Pod hesly „LGBT“ a „queer“ je dohromady 8 příspěvků. Objevuje se názor, že některé postavy byly podvědomě kódovány jako LGBTQ+. Tyler Gast (2018) komentoval knihu, jakožto dílo obsahující „témata smrti, alkoholismu, stereotypů a sexuality (nic explicitního, ale myslím jako v postavách, které vyvolávají vibrace nebo pocit, že jsou LGBT).“ Uživatelka Emily (2019) takto vnímala postavu Katniss. „MILUJU skutečnost, že Katniss nemá v této knize okamžitě zájem o lásku! Osobně, na základě toho, co vidíme na stránce, je Katniss queer. Je jasné, že jde o podtext. Ale stejně. Moc se mi líbí, že v jednom z největších YA blockbusterů ženská hrdinka NENÍ primárně poháněna svými romantickými city.“ Stejný názor sdílí Alan (2018), který říká: „katniss je gay a obětí internalizované heteronormativity“. Z podvědomého přesvědčení o diverzní sexualitě protagonistky můžeme vyvodit čtenářskou touhu, po LGBTQ+ reprezentaci v díle, kde zcela očividně

chybí.

Zmíněno je i vyobrazení Kapitolanů a jejich vzezření. Sarah (2017) zveřejnila svůj nesouhlasný postoj vůči jejich popisu: „Všichni protagonisté jsou zakódováni jako heterosexuální a cisgender jedinci, zatímco zkorumpovaní, dekadentní lidé z Kapitolu jsou zakódováni queer lidé. Muži nosí make-up! Páni, to musí být ti zlí! Je to líná a škodlivá zápletka, ze které je mi dost špatně.“

Diverzita v díle *Hunger Games: Aréna smrti* je podle komentářů webu zcela nedostatečná. Minimální zastoupení diverzity sexuality však není většinově vnímáno jako primární problém. Na druhou stranu nízké zobrazení rasově marginálních skupin je bráno jako zásadní výtka knihy.

Na českém knižním webu databazeknih.cz se na titul *Hunger Games: Aréna smrti* vyskytuje 51 čtenářských recenzí. Sedm z nich je psaných přímo na web a na zbytek je uveden odkaz. Zmínka o diverzitě, ať už sexuální nebo rasové, se nevyskytuje ani v jedné z recenzí, a to ani při popisu Routy. Postavy románu jsou chváleny: „[n]ejvíce bych na knize vyšvihla postavy, kterou jsem skvěle napsané. Všechny jsou propracované, skoro reálné. Žádná postava není černá nebo bílá a každá má svůj příběh, minulost, rodinu a hodnoty. Za to dávám velký palec nahoru – autorka dokázala napsat propracované charaktery postav, asi jedny z nejlepších, o kterých jsem četla“ (Terisekk, 2013). I když je vyjádřena nespokojenost s hrdiny, vždy se jedná o charakteristické vlastnosti Katniss či Peety, nikoliv narážky na sexuální a rasovou stereotypizaci. Domika (2012) na svém blogu knihu ocenila, jelikož „[n]ejen, že se odehrává v budoucnosti, ale má i úžasný námět, rychlý spád a dramatické vyvrcholení, zkrátka vše, co má každá dokonalá kniha.“ Diverzní reprezentaci tedy za nutnost dokonalého díla nepovažuje.

Diverzní reprezentace nebyla probíraným tématem ani v seriózních příspěvcích. Ať už se jednalo o článek Kateřiny Stupkové (2015, s. 14-16) *Konec fenoménu: Spanilá jízda Hladových her* v měsíčníku Pevnost, nebo text Alice Horáckové zveřejněný na webu iDNES.cz *Vychází dětská kniha, již chválí Stephen King i Meyerová, ale rodiče ji nechťejí*, nenalezneme jedinou narážku na téma ani rasy ani sexuality románu. Stejně tak tomu je v zahraniční literární kritice. Jak recenze Megan Whalen Turner (nedatováno) na webu Publishers Weekly, tak článek Johna Greena (2008) *Scary New World* na stránkách The New York Times se k tématu diverzity ani nepřiblíží.

6. Interpretace románu Šest vran

Jedná se o první díl high fantasy duologie vnořený do již existujícího knižního vesmíru „grishaverse“, jehož děj se odehrává ve fiktivním světě inspirovaném carským Ruskem a Slovanskou mytologií. Grishaverse je tedy svět, ve kterém Bardugho dále zasadila trilogii *Griša* (2012-2014, česky 2017-2018), duologii *Zjizvený král* (2019-2021, česky 2019-2021) a několik doplňkových titulů. Geograficky se grishaverse sestavuje z pěti území: Kerchu, Nové Země, Ravky, Fjerdy a Šu Hanu. Tyto země se od sebe kromě politických, náboženských a geografických hledisek liší hlavně jejich přístupem k lidem nadaných magií. Magický systém knihy je založen na alchymii, vědě a griších - lidech ovládající magii, které se říká malá věda. Ti se dělí na řády korporálčiků, eterálčiků a materiálčiků. Korporálčici jsou lidé, kteří dokážou ovládat lidská těla buď jako hojiči či smrtiči. Eterialčici dokážou ovládat elementy. Můžou být buď větrostrůjci, ohňostrůjci či vlnostrůjci. Materálčici jsou pak grišové zaměřeni na manipulaci výroby. Můžou být buď řemeslníci či alchymici.

Přestože se jedná o fantastický fiktivní svět protknutý magií, není postavený na principu středověku. V románech se po boku mečů vyskytují střelné zbraně, tanky a v duologii *Zjizvený král* (2019-2021, česky 2019-2021) autorka zmiňuje i automobily, letadla a ponorky. Právě výskyt technologie pak snižuje společenskou důležitost magicky nadaných grišů.

Příběh se odehrává v přístavním městě Ketterdam, které je centrem nejen obchodu, ale i hříchu. Chudší části jsou domovem nespočtu nevěstinců a hazardních klubů a jeho ulice se hemží podvodníky a zloději, mezi které se řadí i hrdinové románu. Největším motivátorem tamních lidí jsou peníze a jinak tomu není ani u hlavních hrdinů. Kniha následuje osudy šesti hlavních hrdinů, kteří se pro značnou sumu peněz snaží vloupat do Ledového paláce – nejstřeženější pevnosti světa. Jejich úkolem je unést vědce Bo Yul-Bayura, který vynalezl nebezpečnou a velice návykovou drogu zvanou jurda parem, jež dokáže několikanásobně zvýšit magické schopnosti grišů, kteří ji pozřou.

Kaz Brekker, geniální zloděj a manipulátor, sestrojí tým nechvalně známých zločinců, z nichž každý oplývá pozoruhodnými schopnostmi potřebnými k úspěšnému splnění úkolu. Tým se skládá z Inej, špiónky, která se dokáže pohybovat tiše jako stín, Jespera, zázračného pistolníka se slabostí pro hazard, Niny, griši smrtičky manipulující lidským tělem, Matthiase, trestance, jenž vyrůstal v pevnosti, kam se plánují vloupat, a Wylana, chemika, zaměřujícího

se na výbušniny.

Celou loupež plánuje Kaz narychlo během cesty, což dostává hrdiny do nespočtu napínavých situací. Při zjištění, že Bo Yul-Bayura je mrtvý a výzkum leží v rukách jeho syna Kuweie Yul-Boa, nezbývá skupině nic jiného na výběr než unést Kuweie. Celý únik z pevnosti zajistí Nina, která je okolnostmi nucena zvýšit své schopnosti pozřením jurdy parem. Během jejich dobrodružství se také rozvíjí romantická linka mezi Kazem a Inej, Jesperem a Wylanem a Ninou s Matthiasem.

Kniha *Šest vran* (Bardugho, 2015, česky 2017) byla vybrána jako zástupce druhé dekády dvacátého století. Vybrat publikaci z tohoto časového období bylo podstatně těžší než výběr románu z let 2000-2010, jelikož YA literatura rychle nabrala na popularitě. Titul však mimo mnohé další ocenění obsadil i 34. místo na žebříčku 100 nejpopulárnějších YA knih webu Goodreads (2020) a byla zařazena i na list 36 nejlepších fantasy děl, které by každý měl přečíst americkým magazínem Wired (2021). Finální rozhodnutí pro výběr tohoto díla bylo jeho seriálové adaptace *Světlo a stíny* na Netflixu. Stejně jako u *Hunger Games* tedy i tato publikace stála předlohou díla na televizních obrazovkách.

6.1. Téma diverzity v díle *Šest vran*

Diverzita v románu *Šest vran* je nepopíratelná. Každý z hrdinů ztotožňuje jinou společenskou minoritu. Kaz Brekker je vyobrazení tělesně postiženého člověka, Inej Ghafa je věřící, Nina Zenik je popsána jako plnoštíhlá postava, Jesper vyobrazuje člověka s gamblerskou závislostí a Wylan je dyslektik. Z hlediska rasy a sexuality tomu pak není jinak. Z šesti hlavních hrdinů jsou dva POC a dva součástí LGBTQ+ komunity.

Jesper je několikrát popsán jako vysoký snědý chlapec z Nové Země (Bardugho, 2017). V anglickém originálu je pak Jesperova kůže tmavě hnědá (Bardugho, 2015). Matthias v jedné z kapitol říká, že Jesper má „snědou pleť jako mají lidé z Nové Země“ (Bardugho, 2017, s. 102), čímž naznačuje, že Nová Země je rasově diverzní prostředí. Inej je pak popisována jako „drobná dívka s černými vlasy a sytě bronzovou sulijskou kůží“ (Bardugho, 2017, s. 97). Podle knihy jsou Sulijci silně věřící kočovní lidé, což naznačuje inspiraci romskými či arabskými kořeny. Kaz je v příběhu bledým černovlasým kulhajícím chlapcem, Nina zase děvče s kyprými křivkami, světle hnědými vlasy a blankytně modrýma očima, které pochází z Ravky. Ačkoliv není její kůže ani rasa výslovně v textu zmíněna, obyvatelé

Ravky jsou bráni jako běloši. Matthias je pak popisován jako dobře stavěný člověk s medově zlatou kůží (Bardugho, 2017, s. 85). Poslední z postav je zde Wylan, bledý chlapec s měděnými kudrnatými vlasy a modrýma očima, který vypadá na dvanáct let (Bardugho, 2017, s. 101). Během příběhu na sebe vezme podobu Kuweie, který je o něco nižší zlatooký chlapec s černými vlasy.

Jesper je také jednou z LGBTQ+ postav příběhu. Dílo naznačuje, že je Jesper tajně zamilovaný do Kaze, který jeho náklonnost neopětuje. Můžeme si toho všimnout například, když Jesper říká, že „přikládá význam věcem, o nichž hluboko v srdci ví, že nic neznamenají – jako když si ho třeba Kaz vybere na nějakou práci, nebo když s ním vtipkuje.“ (Bardugho, 2017, s. 242) nebo „Konečně viděl slovného Kaze Brekkera bez jediného kousku oblečení, a byl tak pohroužený do obav, aby neskončil napíchnutý na kůlu, že si ho pořádně ani nevšimnul“ (Bardugho, 2017, s. 242). V kapitolách z jeho pohledu je také několikrát odkazována Jesperova žárlivost na Inej, která měla ke Kazovi blíže. „A Inej, jak jinak, to všechno příliš nepřekvapovalo. Sbírala Kazova tajemství a držela je pod pokličkou stejně jako on. Osten žárlivosti, jenž jím při té myšlence projel, Jesper ignoroval“ (Bardugho, 2017, s. 107).

V pozdějších kapitolách Jesper začíná flirtovat s Wylanem. Sám zmiňuje, že „[f]lirtovat s ním bylo vlastně zábavnější než ho rozčilovat“ (Bardugho, 2017, s. 245). Wylan flirtování oplácí, zatímco se snaží rozklíčovat Jesperovu sexualitu. Nakonec vyjde najevo, že Jesper nepreferuje jedno pohlaví před druhým, což začíná jejich romantickou linku (Bardugho, 2017, s. 302). Nina je v dalších knihách otevřeně bisexuální, avšak v tomto díle její sexualita není podrobně rozebírána.

6.2. Ohlas diverzity knihy *Šest vran*

Web Goodreads dne 21. 4. 2023 obsahoval 87 318 recenzí *Šesti vran*, z čehož 1 088 se nacházelo pod heslem „diverzita“. Valná většina těchto recenzí diverzní reprezentaci postav v díle opěvuje. Nejsou soustředěny výhradně na sexualitu či rasu, ale pochvalují i vyobrazení psychických problémů a tělesných postižení. Uživatelka Elle (ellexamines) (2021) ve svém příspěvku obdivuje „jak rozmanitá tato série je; nejen pokud jde o nebělošské postavy, lgbt postavy a dívčí postavy, i když to všechno má. Ale *Šest vran* má také jednoho z nejlepších představitelů postižených postav“. Recenzentka may ✦ (2018) zase píše, že v knize „je tolik diverzity! Už jen hlavní postavy jsou diverzní rasově, sexuálně, postižením a duševními

chorobami. Opravdu si myslím, že je to skvělý příklad toho, čemu říkám „neformální diverzita“ a myslím, že je opravdu úžasné a inspirující vidět všechny typy postav, jak bojují, ale nakonec uspějí v tomto fantasy světě.“

Uživatelé také staví *Šest vran* příkladem pro další YA tituly. Viktoria Winter (2016) třeba uvádí: „Musím poukázat na živé použití diverzity – v YA a další literatuře bychom ji vždy mohli využít více. Potřebujeme to. Bardugho nám dala [POC], neheterosexuální románky a silné ženy – z nichž všichni byli hlavními šesti protagonisty.“ Dále si toho můžeme všimnout například v recenzi Mary Books and Cookies (2017): „Miluji rozmanitost postav (pohlaví, rasa, tělesný vzhled, sexualita) a tato diverzita nebyla v žádném případě využita k posunu děje, což je něco, co je stále vidět v mnoha knihách.“

Opravdu zřídka se objevovaly názory negativního rázu, které si ale nikdy nestěžovaly na množství diverzní reprezentace, ale spíše na způsob jejího vyobrazení. Takové recenze jsou například od Clementine (2017): „Diverzita byla v této knize všude, ale čekala jsem trochu víc. Gay pár měl nejméně času na kapitolu a nejmenší vývoj. Bylo to spíš "ach, my jsme oba gayové, tak se držme spolu, jo?" než slow burned romance.“, Ashley Urquhart (2021): „To, že Inej byla POC mi přišlo skvělé a měla jsem pocit, že tato vlastnost hrála roli v tom, kým byla jako osoba, a jak se během svého života vyvíjela. Přesto tu bylo několik dalších postav, jež měly diverzní rysy, které se zdály více nucené.“ nebo Watch Books. Uživatel Watch books (2020) byl pobouřen způsobem vyobrazení Jespera jakožto POC postavy. Ve své recenzi mluví o stereotypním využití rasové diverzity jen pro splnění společensky očekávané normy. „Ostatní si myslí, že je to roztomilé. Není. Černošská postava se v instanci stále honí za běloštvím, poté, co ji demaskulizovali a udělali z ní hlupáka.“ Jesper je podle něj postava, která vrhá špatné světlo na BIPOC komunitu a jejich vnímání. „Byl jsem TAK šokován. Jako...udělala autorka opravdu ze svého diverzního lístku idiota, který všechno pokazí všem ostatním bílým hrdinům? Opravdu? Sheesh.... někdo tady nedokončil školu diverzity.“

Takové názory jsou však v menšině. Majorita příspěvků jsou náhodné výkřiky uživatelů, kteří jsou diverzitou nadšeni. Jako příklad si můžeme uvést příspěvek od uživatele Box (2021): „Ta diverzita je úžasná. Takto se má kniha psát. Leigh Bardugho, Bůh ti žehnej. Jsi královna!“

Na stránkách databazeknih.cz je uvedeno 29 čtenářských anotací *Šesti vran*. Stejně jako u

Arény smrti i zde není diverzita vysloveně probíraným tématem ani v jedné z nich. Postavy jsou však většinou chváleny. „Co se týče hlavních postav, nemůžu říct nic jiného než jen to, že mi k srdci přirostla každá z nich. V knize pozorujeme osudy šesti naprosto odlišných lidí. Každého z nich žene za penězi něco jiného“ (terka98, nedatováno). „Nejlepší na celé knize jsou z mého pohledu postavy. Nejsou vůbec ploché, ba naopak. Každý hrdina má propracovaný charakter do nejmenšího detailu, vývoj i zajímavou minulost, která se čtenářům postupně odhaluje, a která tvoří dle mého tu nejzajímavější část děje“ (Evie, 2020). Jediný komentář vůbec zmiňující alespoň náznak diverzity v popisu postav je od autorky Lory Humble (2017), která popsala Jespera jako snědého ostrostřelce.

Tak tomu je i v časopisech specializujících se na fantasy a sci-fi žánry. V české recenzi Kateřiny Stupkové v měsíčníku *pevnost* z roku 2017 – *Šest vran*, ani v recenzi Karolíny Vinické v časopisu *XB-1, Kazovo partáci*, taktéž z roku 2017 není jediná zmínka o knižním vyobrazení společenských minorit. Také v zahraničních publikacích toto téma většinou chybí. Na webu amerického recenzního časopisu *KIRKUS* (2015) se sice o románu říká, že to je „[s]kvělý obraceč stránek s multietnickou skupinou odpadlíků s různými sexuálními orientacemi, kteří se uspokojivě a uvěřitelně stávají rodinou“, avšak to je vše, co se literárně kritického hlediska týče. Hvězdná recenze na stránkách *publishersweekly.com*, ani e-článek *Y. A. Crossover* od Margaret Wappler (2015) v *The New York Times* se komentáři diverzity obloukem vyhýbají.

7. Porovnání diverzity děl

Výše rozebíraná díla jsou si v mnohém podobná. Dobře hodnocené YA literární fikce se silnými ženskými hrdinkami, vedlejšími milostnými linkami a podivuhodnými světy. Obě pocházejí z vícedílných sérií a jsou předlohou úspěšných televizních adaptací. *Šest vran* (Bardugho, 2015, česky 2017) je však jednoznačně diverzně bohatší než *Hunger Games: Aréna smrti* (Collinsová, 2008, česky 2010). Různorodost postav a jejich původu je celkově u této knihy pozitivně přijímanou záležitostí mezi zahraničními čtenáři. Zatímco když se toto téma řeší u *Arény smrti*, jsou to kritiky nedostatku reprezentace. Jediná menšinová kritika diverzity, která se objevila v recenzích na román *Šest vran*, je na způsob jejího popsání, nikoliv na její nedostatek nebo přebytek. Z těchto informací tedy vyplývá, že diverzita v YA literatuře je chtěným tématem a zahraniční čtenáři mu přikládají váhu, při výběru a souzení díla.

Reprezentace společenských minorit těchto knih je však probíraná pouze v amatérských recenzích zahraničních čtenářů. Čeští recenzenti se k tomuto tématu ani slovem nepřibližují ani u jednoho z děl. Literárně kritické ohlasy diverzitě také nepřidávají velkou váhu. Jak české, tak zahraniční zdroje nekomentují nedostatečnou reprezentaci v *Aréně smrti* ani široké spektrum diverzity *Šesti vran*. Je tedy viditelné, že literární kritika zatím nenachází potřebnou důležitost v zobrazování reprezentace, zatímco její zahraniční čtenáři ano.

Závěr

Cílem bakalářské práce *Kritický a čtenářský ohlas diverzity v young adult literatuře* bylo definování literární kategorie young adult, jejích základních znaků a cílovou čtenářskou skupinu. Uvedla charakteristiky literárních žánrů fantasy a dystopie, které do young adult literatury spadají spolu s určením pojmů sexuální diverzity, rasové diverzity, literární kritiky a recenze. Výzkumným cílem práce pak bylo určit, jaká je míra mediálního ohlasu knih *Vražedná aréna* (Collinsová, 2008, česky 2010) a *Šest vran* (Bardugho, 2015, česky 2017). Byla k tomu využita kvalitativní obsahová analýza čtenářského a kritického ohlasu jak na české, tak zahraniční mediální scéně.

V první části práce jsem nejprve provedla stručný nástin historie vývoje YA literatury spolu s jejím primárním vymezením. Zjistila jsem, že se jedná o širokou žánrovou oblast, dělicí se na více specifických žánrů, které jsem v práci také blíže určila. Definovat tuto kategorii bylo poměrně složité, jelikož se jedná o různorodé a rychle proměnné literární odvětví, které je určeno mimo jiné i jeho čtenáři. Z tohoto důvodu bylo třeba stanovit i cílovou skupinu, na kterou YA literatura míří. Jednalo se o čtenáře přibližně ve věku od 12 do 25 let. Jelikož i určení věkové škály čtenářů se mezi odborníky liší, vymezila jsem i tzv. crossover books – middle grade a new adult, jakožto most mezi literaturou pro děti, YA a literaturou pro dospělé. Hlavními znaky YA románů se ukázal motiv cesty, snaha o nalezení vlastního místa ve společnosti, nepřítomnost rodičovské postavy a romantická linka. Vycházela jsem primárně z knih uznávaného odborníka na YA literaturu, Michaela Carta, publikace *Literature for Today's Young Adult* Nilsena et al. (2014) a tuzemského díla Jany Čeňkové (2006) *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*.

Další část věnovala významu kladné a korektní reprezentace diverzity v literatuře pro vývoj jedince. Mladí lidé mají totiž tendence přebírat názory ze svého okolí pomocí nichž se snaží definovat sebe samé, a proto je nutné jim poskytnout takové diverzní prostředí, ve kterém se mohou najít. Mým hlavním zájmem byla diverzita rasy a sexuality, z čehož obě kategorie během let získaly na popularitě. Následně jsem definovala pojmy literární kritiky a recenze, pro jejich využití v mém výzkumu.

Po interpretaci děl jsem došla k výsledku, že kniha *Hunger Games: Vražedná aréna za Šesti vranami* v otázce diverzity značně zaostává. Kde *Šest vran* zobrazuje queer postavy různých

národností a ras, *Hunger Games: Aréna smrti* zůstává v obou směrech velice omezená. Zmíněny byly dvě postavy Routy a Mlata, kteří mají snědou pleť a hlavní protagonistka Katniss byla popsána jako dívka s olivovou pletí, což však není ukazatelem rozdílné rasy. Na tuto skutečnost poukázali i uživatelé čtenářského webu Goodreads. Převládalo většinové nadšení z míry reprezentace objevující se v *Šesti vranách* a rozhořčení nad jejím nedostatkem v *Aréně smrti*. V komentářích na *Arénu smrti* se však objevovala kritika pouze malé rasové diverzity nikoliv té sexuální. Naopak si čtenáři do díla vkládali vlastní queer představy o hrdinech. To značí čtenářskou touhu po jejím zobrazení. *Šest vran* pak reprezentovalo romskou kulturu a černošské kořeny u dvou ze šesti hlavních hrdinů a dva z nich také byli zástupci LGBTQ+ komunity. Názory týkající se diverzní reprezentace v YA literatuře se vyskytovaly pouze v zahraničním čtenářském prostředí, nikoliv v českém mediálním prostoru či v literárně zaměřených časopisech. Čtenářský web Databazeknih.cz, literárně zaměřené časopisy Pevnost a XB-1 a zpravodajské stránky iDNES.cz reprezentovaly mediální pokrytí knih v České republice. Zahraniční ohlasy jsem čerpala z knižního webu Goodreads a z literárně-kriticky zaměřených rubrik The New York Times, Publishers Weekly a KIRKUS.

Summary

The aim of this bachelor's thesis Critical and reader response to the diversity in young adult literature was to define the literary category of young adults, its basic features and the target reader group. Furthermore, it was supposed to characterize the literary genres of fantasy and dystopia, which fall into young adult sexual literature, together with the determination of the concepts of diversity, racial diversity, literary criticism and reviews. The research objective of the work was to determine the level of media coverage of the books *The Hunger Games* (Collinsová, 2008, Czech 2010) and *Six of Crows* (Bardugho, 2015, Czech 2017). A qualitative content analysis of the reader and critical response on both the Czech and foreign media scene was used for this.

In the first part, I first gave a brief description of the history of the development of YA literature along with its primary definition. I discovered that rather than a separate genre, it is a super-category divided into several specific genres, which I also determined in the work. Defining this category was quite difficult, as it is a diverse and fast-changing literary branch, which is intended, among other things, for its readers. For this reason, it was also necessary to determine the target group at which YA literature is aimed. These were readers approximately between the ages of 10 and 25. Considering that even the determination of the age range of readers differs among experts, I also defined so-called crossover books - middle grade and new adult, as a bridge between children's literature, YA and literature for adults. The motif of the journey, the effort to find one's place in society, the absence of a parental figure and the romantic line emerged as the main features of YA books. I was primarily based on the books of a recognized expert on YA literature, Michael Cart, the publication *Literatura for Today's Young Adult* Nilesna et al. (2014) and Czech work by Jana Čeňková (2006) *Development of literature for children and youth and its genre structure: adaptation of myths, fairy tales and legends, author's fairy tale, poetry, prose and comics for children and youth*.

The next section explained the importance of representing diversity in literature for individual development and ensuring that this representation is positive and fair. Young people tend to take on opinions from their surroundings and try to define themselves, so it is necessary to provide them with a different environment. My main interest has been the diversity of race and sexuality, both of which have grown in popularity over the years.

Finally, I defined the concepts of literary criticism and review, for their use in my research.

After interpreting the works, I concluded that the book *The Hunger Games* lags far behind the *Six Crows* in terms of diversity. Where *Six of Crows* depicts queer characters of various nationalities and races, *The Hunger Games* remains very limited in both directions. Two characters, Routa and Trash, have been mentioned as having dark skin, and the main protagonist, Katniss, has been described as an olive-skinned girl, but this is not indicative of a different race. Users of the reading website Goodreads should also be made aware of this fact. There was overwhelming enthusiasm for the level of representation appearing in the *Six of Crows* and outrage at the lack of it in *The Hunger Games*. However, only the small racial diversity, not the sexual one, was criticized in the comments on *The Hunger Games*. On the contrary, readers inserted their own queer ideas about the heroes into the work. This indicates the reader's desire to display it. The *Six of Crows* then represented the Roma culture and the black roots of two of the six main characters, and two of them were also representatives of the LGBTQ+ community. Opinions regarding diverse representation in YA literature occurred only in the foreign reading environment, not in the Czech media space or literary magazines. The website Databazeknih.cz, the literary magazines Pevnost and XB-1 and the news site iDNES.cz represented the media coverage of books in the Czech Republic. I drew foreign reviews from the book website Goodreads and from the literary-critical sections of The New York Times, Publishers Weekly and KIRKUS.

Zdroje

Výchozí literatura

BARDUGHO, Leigh, 2017. Šest vran. 1. Fragment. ISBN 9788025355305.

COLLINSOVÁ, Suzanne, 2013. Hunger Games: *Aréna smrti*. 2. FRAGMENT. 328 s. ISBN 978-80-253-2048-8.

Čtenářské recenze a literárně kritické články

ALAN, 2018. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

ALEXOVÁ, Bára, nedatováno. *Recenze: Hunger Games - Aréna Smrti*. The Gate to the Fantasy Worlds [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://bookish-dream.blogspot.com/2016/06/recenze-hunger-games-arena-smrti.html>

ASHWINI, 2020. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

BOX, 2021. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>

CHRISTIE AT THE LIBRARY, 2017. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

CLEMENTINE, 2017. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>

DOMIKA, 2012. *Recenze: Aréna smrti*. Knižní svět [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://domika-books.blogspot.com/2012/06/hunger-games-1-arena-smrti.html>

ELLE (ELLEXAMINES), 2022. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>

2:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22
:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}

EMILY, 2019. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z:
<https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

EVIE, 2020. *Šest vran*. In: Evie's Books [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z:
<https://evies-books.blogspot.com/2020/12/sest-vran.html?m=1>

GAST, Tyler, 2018. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z:
<https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

GOODREADS, 2020. *The 100 Most Popular Young Adult Books on Goodreads*. Goodreads
[online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/blog/show/1889-the-100-most-popular-young-adult-books-on-goodreads>

GREEN, John, 2008. *Scary New World*. The New York Times [online]. [cit. 2023-04-21].
Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2008/11/09/books/review/Green-t.html>

HORÁČKOVÁ, Alice, 2010. *Vychází dětská kniha, již chválí Stephen King i Meyerová, ale rodiče ji nechtějí*. iDNES.cz [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z:
https://www.idnes.cz/kultura/literatura/vychazi-detska-kniha-jiz-chvali-stephen-king-i-meyerova-ale-rodice-ji-nechteji.A100401_165137_literatura_tt

HUMBLE, Lory, 2017. *Šest vran a žádný slzy*. In: Lory Humble [online]. [cit. 2023-04-26].
Dostupné z: <http://tichyodpor.blogspot.com/2017/09/sest-vran-zadny-slzy.html>

JESSE, 2016. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z:
<https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

KIRKUS, 2010. *Hunger Games*. KIRKUS [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z:
<https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/suzanne-collins/the-hunger-games/>

KIRKUS, 2015. *Six of Crows* [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z:
<https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/leigh-bardugo/six-of-crows/>

LORRAINEYARRA, 2022. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z:
<https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>

- MARY BOOKS AND COOKIES, 2017. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>
- MAY ↗, 2018. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>
- NIC, 2011. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>
- PUBLISHERS WEEKLY, nedatováno. *Six of Crows*. Publishers Weekly [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/9781627792127>
- SARAH, 2017. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/2767052-the-hunger-games>
- STUPKOVÁ, Kateřina, 2015. *Konec fenoménu: Spanilá jízda Hladových her*. Pevnost [online]. Nowakowská Pevnost, (12), 14-16 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.digiport.cz/detail/floowie-pu/524350/1860-pevnost-12-2015>
- STUPKOVÁ, Kateřina, 2017. *Šest vran*. Pevnost [online]. Nowakowská Pevnost, (10), 32-33 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.digiport.cz/detail/floowie-pu/524402/1860-pevnost-10-2017>
- TERISEKK, 2013. *Aréna smrti*. Knižní zašívárna [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <http://svet-knih-terisekk.blogspot.com/2013/08/arena-smrti-rc-recenze.html>
- TERKA98. *Žádný slzy. Žádný funus*. In: Databazeknih.cz [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/recenze-knihy/zadny-slzy-zadny-funus-10375>
- TURNER, Megan Whalen, nedatováno. *The Hunger Games*. Publishersweekly.com [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/9780439023481>

URQUHART, Ashley. In: Goodreads [online]. 2021 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>

VINICKÁ, Karolína, 2017. *Kazovo partáci*. XB-1 [online]. XB-1, (12), 77-78 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.digiport.cz/detail/ebooks-179913-xb-1-2017-12>

WAPPLER, Margaret, 2015. *Y.A. Crossover*. The New York Times [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/10/25/books/review/ya-crossover.html>

WINTER, Viktoria, 2016. In: Goodreads [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.goodreads.com/book/show/23437156/reviews?reviewFilters={%22workId%22:%22kca://work/amzn1.gr.work.v1.LwRAfKf6dcBlbXYivcaaFg%22,%22searchText%22:%22diversity%22,%22after%22:%22NDQ0OSwxNDc2NzY5OTgxNzIw%22}>

WIRED, 2021. *36 of the best fantasy books everyone should read*. Wired [online]. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.wired.co.uk/article/best-fantasy-books-novels-series>

Odborné zdroje

ALA, nedatováno. Top 10 Most Challenged Books Lists. In: American Library Association [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.ala.org/advocacy/bbooks/frequentlychallengedbooks/top10/archive>

ANDERSON, Kristin J. a Donna CAVALLARO, 2012. *Parents or Pop Culture? Children's Heroes and Role Models*. *Childhood Education* [online]. 78(3), 161-168 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/00094056.2002.10522728>

BARDUGHO, Leigh, 2017. *Six of Crows* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.epub.pub/book/six-of-crows-by-leigh-bardugo>

BASU, Balaka, Katherine R. BROAD a Carrie HINTZ, 2013. *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers* [online]. 1. Taylor & Francis [cit. 2023-03-26]. ISBN 978-0-203-08493-9. Dostupné z:

<https://www.perlego.com/book/1673934/contemporary-dystopian-fiction-for-young-adults-brave-new-teenagers-pdf>

CARPENTER, Susan, 2011. *Young adult continues to be the literary world's fastest-growing genre. Los Angeles Times* [online]. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/entertainment/la-ca-gift-guide-young-adult-20111204-story.html>

CART, Michael, 2008. *The Value of Young Adult Literature*. YALSA [online]. YALSA's Board of Directors [cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <https://www.ala.org/yalsa/guidelines/whitepapers/yalit>

CART, Michael, 2016. *Young Adult Literature: From Romance to Realism* [online]. 3. ALA Neal-Schuman [cit. 2023-03-26]. ISBN 9780838914762. Dostupné z: <https://www.perlego.com/book/1637338/young-adult-literature-from-romance-to-realism-pdf>

ČEŇKOVÁ, Jana, 2006. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 171 s. ISBN 80-7367-095-X.

ČEŇKOVÁ, Jana, 2017a. *Kritika literární a publicistická: výklad pojmů a teorie oboru*. In: HALADAb, Jan, OSVALDOVÁ, Barbora, ed. *Slovník žurnalistiky*. Česká republika: Karolinum Press, 2017, s. 135–137. ISBN 9788024637525.

ČEŇKOVÁ, Jana, 2017b. *Recenze*. In: HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ (ed.). *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Česká republika: Karolinum Press, s. 198–199. ISBN 9788024637525.

COATS, Karen, 2011. *Young Adult Literature: Growing Up, In Theory*. In: WOLF, Shelby A., Karen COATS, Patricia ENCISO a Christine A. JENKINS. *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature* [online]. Routledge, s. 315-329 [cit. 2023-04-26]. ISBN 9781136913563. Dostupné z: <http://seanconnors.net/cied5683/wp-content/uploads/2011/08/Coats-2010.pdf>

COLLINS, Suzanne, 2008. *The Hunger Games* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://is303.com/wp-content/uploads/2021/07/Book-1-The-Hunger-Games-Incoming->

8th.pdf

DĚDINOVÁ, Tereza, 2015. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury* [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://search-ebsohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=e000xww&AN=1605978&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>

GILBERT-HICKEY, Meghan a Miranda A. GREEN-BARTEET, 2021. *Race in Young Adult Speculative Fiction* [online]. University Press of Mississippi [cit. 2023-04-12]. ISBN 9781496833853. Dostupné z: <https://www.perlego.com/book/2394196/race-in-young-adult-speculative-fiction-pdf>

HOLMES, Anna, 2012. White until proven black: imagining race in hunger games. *The New Yorker* [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.newyorker.com/books/page-turner/white-until-proven-black-imagining-race-in-hunger-games>

JENKINS, Christine A, 2011. *Censorship: Book Challenges, Challenging Books, and Young Readers*. In: WOLF, Shelby A., Karen COATS, Patricia ENCISO a Christine A. JENKINS. *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature* [online]. 1. Roudledge, [cit. 2023-04-26]. ISBN 9781136913563. Dostupné z: <https://www.perlego.com/book/1608656/handbook-of-research-on-childrens-and-young-adult-literature-pdf>

JENKINS, Christine A. a Michael CART, 2018. *Representing the Rainbow in Young Adult Literature: LGBTQ+ Content since 1969* [online]. Rowman & Littlefield, [cit. 2023-04-10]. ISBN 9781442278073. Dostupné z: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=Q8dODwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7&dq=cart%20jenkins&ots=POX5k01eH9&sig=FFUegCakgRPG0TfO6-CXGBmVgGQ&redir_esc=y&fbclid=IwAR0y3oFnDJa6Bh24tuhdNESFRNtweU3z53GHS7jE7jxEE-QHN58za75ctNE#v=onepage&q&f=false

KANE, Sharon, 2022. *Teaching and Reading New Adult Literature in High School and College* [online]. Taylor & Francis Group [cit. 2023-03-17]. ISBN 9781000688900. Dostupné z:

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/reader.action?docID=7108899&ppg=10>

KRÁLÍKOVÁ, Andrea, 2017. *Hladké čtení fikčních světů: Young adult, dívčí román a prostupnost hranic*. A2 [online]. (24) [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2017/24/hladke-cteni-fikcnich-svetuú>

NILSEN, Alleen P. et al., 2014. *Literature for Today's Young Adults*. 9. United Kingdom: Pearson Education Limited. ISBN 978-1-29204-141-4.

NÜNNING, Ansgar, et al, 2006. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce – osobnosti – základní pojmy*. Brno: Host, 912 s. ISBN 80-7294-170-4.

MASON, Derritt, 2021. *Queer Anxieties of Young Adult Literature and Culture* [online]. University Press of Mississippi [cit. 2023-04-10]. ISBN 978-1-4968-3100-2. Dostupné z: <https://www.perlego.com/book/2049040/queer-anxieties-of-young-adult-literature-and-culture-pdf>

MAYRING, Philipp, 2000. *Qualitative Content Analysis. Forum: Qualitative Social Research* [online]. 1(2) [cit. 2023-04-16]. Dostupné z: doi:10.17169/fqs-1.2.1089

MILLIKEN, Frances J. a Luis L MARTINS, 1996. *Searching for Common Threads: Understanding the Multiple Effects of Diversity in Organizational Groups*. The Academy of Management Review, [online]. 21(2), 402-433 [cit. 2023-03-29]. Dostupné z: <https://ideas.wharton.upenn.edu/wp-content/uploads/2018/07/Milliken-Martins-1996.pdf>

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA, 2004. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

OWEN, Mary, 2003. *Developing a Love of Reading: Why Young Adult Literature is Important*. Orana [online]. 39(1), 11-16 [cit. 2023-03-25]. ISSN 0045-6705. Dostupné z: <https://web.s.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=e3cc77ee-5c9f-46a6-8cb3-6c22ad853a26%40redis>

PATTEE, Amy, 2011. *Reading the Adolescent Romance* [online]. Routledge [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://www.perlego.com/book/1686801/reading-the-adolescent-romance-sweet-valley-high-and-the-popular-young-adult-romance-novel-pdf>

SALAO, Cole, nedatováno. *What Is Middle-Grade Fiction? Definition, Misconceptions, and Examples* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.tckpublishing.com/middle-grade-fiction/?utm_content=cmp-true

SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 539 stran: ilustrace; 24 cm. ISBN 978-80-247-3568-9.

ŠIDÁK, Pavel, 2013. *Literární žánry: s ukázkami textů*. Praha: Literární akademie. ISBN 978-80-86877-64-8.

SIMMONDS, N. J., nedatováno. *High Fantasy Vs Low Fantasy: All You Need To Know*. In: Jericho writers [online]. [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://jerichowriters.com/high-fantasy-vs-low-fantasy/>

SIMS, Rudine, 1983. *What Has Happened to the 'All-White' World of Children's Books?*. The Phi Delta Kappan [online]. 64(9), 650-653 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/20386841>

STUPKOVÁ, Kateřina, 2018. *Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst*. Tvar [online]. (17) [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: https://www.hostbrno.cz/pictures/Tvar_17_2018_archiv-15-15.pdf

TIME, nedatováno. *The 100 best YA books of all time*. Time.com [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://time.com/collection/100-best-ya-books/>

TODOROV, Tzvetan, 2010. *Úvod do fantastické literatury*. Praha: Karolinum, 166 s. ISBN 978-80-246-1676-6.

WNDB, nedatováno a. *Official Organization Statement*. WNDB [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://diversebooks.org/wp-content/uploads/2022/03/WNDB-Successes.pdf>

WNDB, nedatováno b. *Our Definition of Diversity*. In: WNDB [online]. [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://diversebooks.org/about-wndb/>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Anna Hetešová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2020/21

E-mail diplomantky/diplomanta:

82023351@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia:

Komunikační studia podobor Mediální studia/prezenční

Název práce v češtině:

Kritický a čtenářský ohlas diverzity v young adult literatuře

Název práce v angličtině:

Critical and reader response to the diversity in young adult literature

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2022/23.

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Young adult literatura je jedním z nejrychleji se rozvíjejících novodobých žánrů, s významným vlivem na její cílovou skupinu. Jelikož hlavními postavami tohoto žánru jsou zpravidla náctiletí hrdinové, kteří mají k cílenému publiku blízko věkem, je lehké se pro mladé dospívající čtenáře s postavami ztotožnit a přebírat tak jejich názory na svět, způsob myšlení a ideje, které jsou v knize vyobrazeny. Je tedy nutné, aby jejich okolí bylo diverzní. Má práce se tedy bude zabývat diverzitou knižní trilogie Hunger games od Suzanne Collins, jež je jednou z neznámějších sérií tohoto žánru z dekády 2000-2010 a poté duologie Šest vran od spisovatelky Leigh Bardugo, která je v čele knih z dekády 2010-2020. Cílem je porovnat, jak se diverzita v těchto knihách během let změnila a jaký byl jejich kritický ohlas ve vybraných materiálech. Kritický ohlas bude mít charakter vybraných profesionálních i uživatelských recenzí.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

1. Young adult literatura
  - 1.1. Definice žánru a vymezení cílové skupiny čtenářů
  - 1.2. Odvětví young adult subžánrů, Charakteristické znaky young adult literatury
  - 1.3. 3. Pojem literární kritika a recenze
2. Diverzita v literatuře
  - 2.1. Definice pojmu diverzita
  - 2.2. Diverzita sexuality
  - 2.3. Diverzita etnicity
3. Hunger games Suzanne Collins
  - 3.1. Kritická reflexe díla Hunger games
4. Šest vran Leigh Bardugo
  - 4.1. Kritická reflexe díla Šest vran
5. Porovnání děl z hlediska výše zmíněných diverzit

Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Výchozími knihami této práce jsou knihy *Hunger games* od Suzanne Collins a *Šest vran* od Leigh Bardugo. Součástí bude i jejich zpracovaná kritická reflexe ze známých zdrojů jako je například *The New Yourk Times*, *The Guardian* a *National Public Radio*, a také čtenářská reflexe z recenzí na webu goodreads.com a na stránkách knižních obchodů.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Interpretace děl a kvalitativní obsahová analýza kritického a čtenářského ohlasu.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

COLLINS, Suzanne. *Hunger games*. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-1012-0

Každý rok se v dvanácti krajích Panemu losuje jedna dívka a jeden chlapec v letech dvanáct až osmnáct, aby se utkali v aréně na život a na smrt, zatímco je zbytek Panemu bude sledovat jako televizní reality show. Šestnáctiletá Katniss Everdeenová se jako dobrovolník přihlásí na místo její mladší sestry a snaží se přežít.

BARDUGO, Leigh. *Šest vran*. Praha: Fragment, 2017. ISBN 978-80-253-3315-0

Ketterdam je město hříchu, kde se vše točí jenom kolem peněz. Když tedy podvodník Kaz Brekker dostane nabídku nevídaných peněz, aby se vloupal do nejhlídanější pevnosti světa, neodmítne. Sestaví tým pěti psanců, s jejichž pomocí se o splnění úkolu pokusí.

SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1980-4

Knih se zabývá problémem obsahové analýzy mediálních textů, ukazuje problematiku vztahu medií a veřejných sfér a zobrazuje kvantitativní rozbor zpravodajství a mediálních sdělení.

NILSEN, Aleen Pace, et al. *Literature for today's young adults*. Boston: Pearson, 2012. ISBN 0132685779

Předkládá ucelený pohled na literaturu žánru young adult v kontextu literárním, historickém i sociálním. Zaměřuje se ne jenom na popis young adult literatury, ale také na její čtenáře.

NÜNNING, Ansgar, Jiří HOLÝ a Jiří TRÁVNÍČEK. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce, osobnosti, základní pojmy*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4

Tento lexikon nabízí náhled na literárněvědné a kulturologické přístupy a vysvětluje pojmy a přístupy, jež se vyskytují v literární teorii a teorii kultury. Je to slovník autorů, směrů, pojmů a škol, se kterými by měl být čtenář seznámen.

TODOROV, Tzvetan. *Úvod do fantastické literatury*. Praha: Karolinum, 2010. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1676-6.

Jedná se o příručku fantasy knih, která definuje pojem fantastična a další spojená témata. Dále také analyzuje, jakou roli hraje zmíněná fantastičnost v literatuře.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Petra Křížková (2022). *LGBTQ+ Representation in American Young Adult Fiction*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce Mgr. Karolína Zlámalová.

Tereza Jordánová (2022). *Obráz LGBTQ+ tematiky v knihách pro mládež*. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce Mgr. Barbora Vacková, Ph.D.

Jakub Janata (2020). *Homosexualita v literatuře pro young adult*. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. Vedoucí práce PhDr. Kateřina Váňová, Ph.D.

Adéla Rosípalová (2022) *Analýza současné české LGBTQ+ young adult literatury s přihlédnutím k angloamerické tvorbě*. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Richard Změlík, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO OBORU.